

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

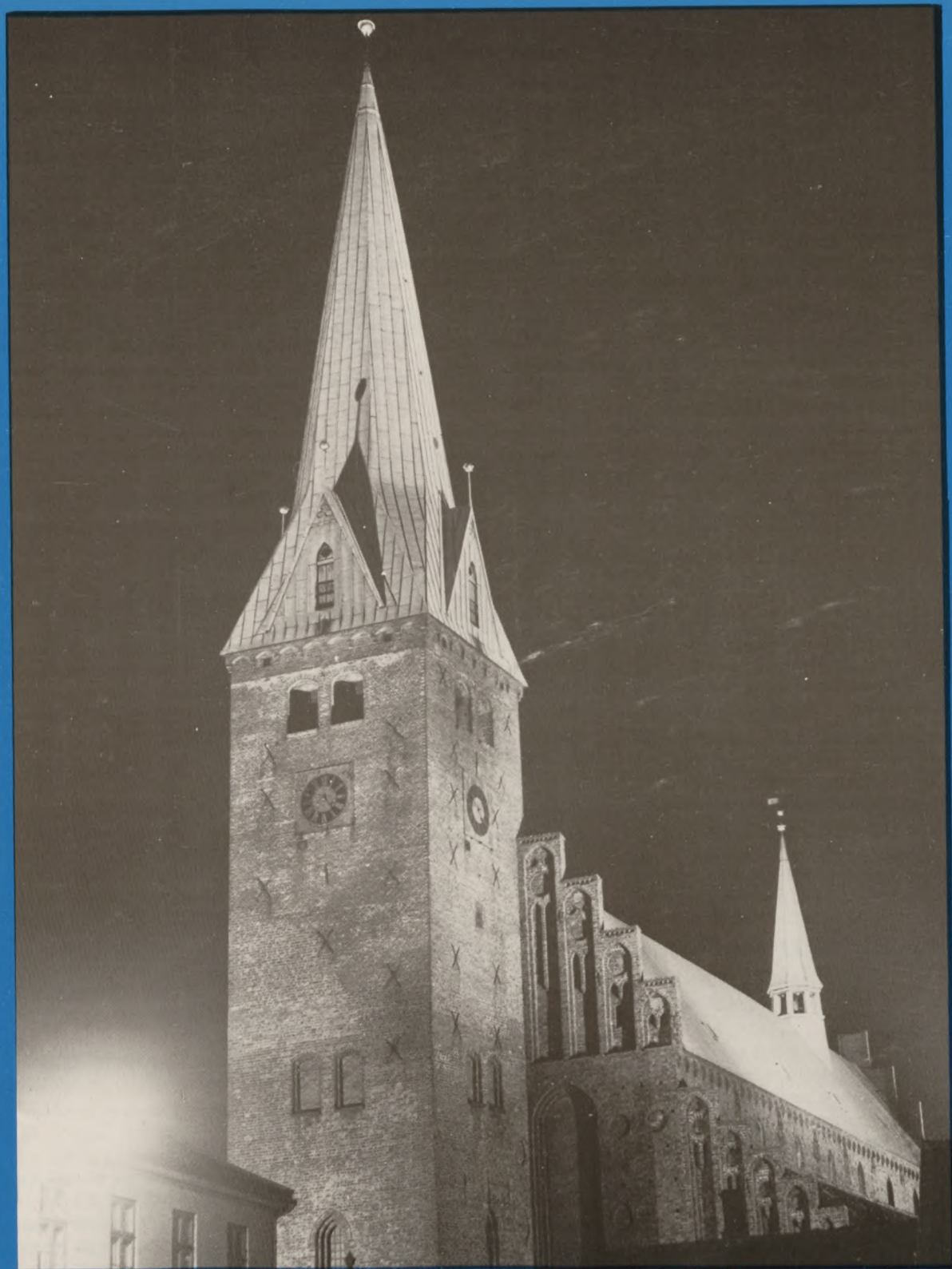
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Da Helsingør stift blev oprettet, blev Sct. Olai Kirke ophøjet til domkirke. Årets julehilsen skrives af biskoppen over Helsingør stift. Den bringes på bladets første tekstsider.

Kammeraternes Hjælpefond

Stiftet 1945

Henvendelse om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til kontorchef, cand.jur. Hans Andersen, Sløssevej 19, 4894 Øster Ulslev. (03) 86 55 59.

Henvendelse ang. feriehjemmet på Kegnæs rettes til overlærer Preben Feddersen, 5874 Lundeberg, Hesselager. (09) 25 14 77. (Der er 7 senge). Feriehomeadressen er: Flejmosen 4, Østerby, 6474 Skovby, Als. (04) 46 53 42.

Tilsynsførende: fru Karin Boysen, Østerbyvej 46, Østerby, tlf. (04) 46 51 75.

Medlemmer: Iflg. fundatsens paragraf 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre.

På fondens møde den 24. september 1977 besluttedes det, at fondens virksomhed især skulle samles om at videreføre feriehjemmet på Kegnæs, at videreføre bladet »Pigtraad« og at søge sikret, at 4. maj fortsat højtideligholdes i Ryvangen.

Forretningsudvalget:

Formand: Civilingeniør Mogens Dyre,

Hestehavevej 3, Sjellerupskov, 6430 Nordborg. Tlf. (04) 45 86 22.

Næstformand: Kontorchef, cand.jur. Hans Andersen,

Sløssevej 19, 4894 Øster Ulslev. Tlf. (03) 86 55 59.

Kasserer: Maskinmester H. P. Skjoldborg, Skovbrink 9, 6400 Sønderborg.

Tlf. (04) 42 57 07. Giro 1 00 07 80.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Chr. Winthers Vej 1, 8600 Silkeborg.

Tlf. (06) 81 07 09.

Overlærer Preben Feddersen, Caroline Amalievej 11,

5874 Lundeberg, Hesselager. Tlf. (09) 25 14 77.

Den øvrige bestyrelse består af:

Kontorchef Niels Christian Andersen
Volmersvej 5, 6330 Padborg
Tlf. (04) 67 31 53

Direktør Bernth Johannesson
Kongshvilevej 20, 2800 Lyngby
Tlf. (02) 87 02 64

Forvalter Axel Lauritzen
Lundtofteparken 42, 2. t.v., 2800 Lyngby
Tlf. (02) 88 12 42

Arkitekt M. A. A. Børge Andresen
Stokkevad 6, 2850 Nærum
Tlf. (02) 80 13 40

Læge Axel Jørgensen
Duebrødrevvej 14, 9000 Aalborg
Tlf. (08) 12 06 70

Redaktør Johs. Rasmussen
Ømkulevej 9 7100 Vejle
Tlf. (05) 82 65 72

Skræddermester Povl Brandt
Glerupvej 19, 2610 Rødovre
Tlf. (02) 91 13 72

Oberst K. Kjeldsen
Hallingager 47, 5750 Ringe
Tlf. (09) 62 31 63

Provst Poul Riis
Hostrupsgade 9, 4200 Slagelse
Tlf. (03) 53 35 34

Sparekassedirektør Einer Hauberg
Holballe 3, 6473 Tandslæt
Tlf. (04) 44 76 04

Tandtekniker Leo Kærø
Dalsvinget 1, 8270 Højbjerg
Tlf. (06) 27 04 28

Solveig Skjøtt
Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose
Tlf. (02) 48 56 74

Direktør G. Jespersen
Gullestrupvej 7, 7400 Herning
Tlf. (07) 12 11 84

General Fl. B. Larsen,
Kongstedgården, 4293 Dianalund.
Tlf. (03) 56 02 07

FANGESAMMENSLUTNINGENS REKREATIONSFOND

Fonden, der er stiftet af SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45, yder støtte til rekreationsophold for tidligere fanger og andre invaliderede fra frihedskampen.

Ansøgningsskema kan rekvireres hos formanden: Oskar Verner, Muregade 10, 2200 København N eller i de enkelte foreninger. Der kan bevilges støtte på indtil 75 pct. af rekreationsopholdets samlede pris, dog max. kr. 2.500.

Der ydes støtte til ophold på egentlige rekreationshjem, kuranstalter, sanatorier etc. Til ophold af mere feriemæssig karakter kan der ikke bevilges støtte.

Ansøgningsskemaet skal ved indsendelsen være udfyldt således, at samtlige spørgsmål er besvaret. Den i skemaet nævnte dokumentation skal være bilagt. Originale bilag vil blive returneret sammen med besvarelsen.

Da bevilgede beløb ikke kan udbetales til ansøgeren, men kun til rekreationsopholdets arrangør, må skemaet indsendes i så god tid, at svaret kan være fremme, inden betaling for opholdet skal finde sted. Det må påregnes, at behandlingen af ansøgninger i fondens bestyrelse tager omkring 14 dage.

Bladet

Pigtraad - Gestapofangen

Udkommer med 7 numre i år.
(De lige mdr. + november).

ABONNEMENT OG BLADREGNSKAB

Poul Nielsen,
Bjernedevej 40 A,
2700 Brønshøj
(01) 74 26 35
Telefontid: kl. 17-18
Årsabonnement 40,- kr.
Giro 9 31 54 54.

Eventuelle fejl i besørgelsen af bladet rettes hurtigst muligt ved henvendelse til udleveringspostkontoret.

ANNONCER

Chr. Winthers Vej 1,
8600 Silkeborg
(06) 81 07 09

REDAKTION

Johs. Fosmark,
(ansvarshavende)
Chr. Winthers Vej 1,
8600 Silkeborg
(06) 81 07 09

Frode Toft,
St. Kongensgade 63,5,
1264 København K
(01) 15 59 57

TRYK

Fjerritslev Avis Offset

INDE I BLADET:

Årets julehilsen	155
Juleaften bag pigtråden	156
Den sidste krigsjul	157
Jul - til lands og til vands	158
Runde dage	161
4. maj Kollegierne	162
Olly Ritterband	166
Flick-koncernen	168
Kammerat/kammeratskab	171
Foreningerne	171-176
Mindeord	178
Bøger	178

De følgende numre af vort blad udkommer 15/2 og 15/4 84. Stof må være redaktionen i hænde senest 4 uger før de nævnte dage.

Pigtraad - Gestapofangen

NR. 7

DECEMBER 1983

38. ÅRGANG

Organ for Kammeraternes Hjælpefond og Sammenslutningen af danske fanger fra
Frihedskampen 1940-45

Buchenwald-klubben . Dachau-klubben . Landsforeningen Erhvervshæmmede fra Frihedskampen . Landsforeningen Gestapo-
Fangerne . Foreningen af Gestapofangere fra besættelsen . Hannover-Stöcken-gruppen . Horserød-Foreningen . Landsforeningen
af kz-fanger fra Neuengamme . Ravensbrück-gruppen . Sachsenhausen-foreningen . Stutthof-foreningen . Theresienstadt-foreningen

Barnet og kejseren

Årets julehilsen skrives af biskoppen over Helsingør Stift,
Johannes Johansen.

Der er i juleevangeliet to former for magt: Barnets og kejserens. Hvad for en er mon den stærkeste? Da det er H. C. Andersens år, går det vel an at give digteren ret: Det er barnets magt, der er den stærkeste! Af én eneste grund: Den er den sandeste! For barnet afslører jo kejseren. Hans herlighed og magt - så imponerende og frygtelig de dele end forekommer - de er dog et skin, de er løgn og bedrag. »Han har jo ingenting på!« skriger barnet, når kejseren skrider frem i sin blændende pragt... eller han lader sine kampvogne og raketter defilere forbi på den store plads.

Den magt, der sidder i det dødbrin-
gende våben, den kan ikke regere over
levende hjerter og sind. Den kan ikke få
menneskets inderste tanker og følelser
til at marchere i takt...

Ja, alt det dér kan jo være sandt nok.
Men vi må nok vedgå, at det ikke er den
barnlige magt - den, der kun regner med
kærlighed og frihed - som fører det store
ord i verden, hverken i vort eget eller i
andres liv. »Der udgik en befaling fra
kejser Augustus«. Og når den befaling
udstedes, så må vi alle lystre. Josef og
Maria måtte af sted, endda det var meg-
et bøvet for dem, hun gik jo på faldende
fode. De måtte ud på en lang og meget
besværlig rejse. De var jo bare to små
numre i Augustus' mægtige imperium.

Også vi må lystre, når der udgår en
befaling fra dem, der har magten over
os. Magthaverne holder fremdeles
mandtal. De vil orden og system. De vil
vide, hvor de har os, og hvor mange.

Også Guds barn blev født under lov-
en, født af en kvinde, skrevet ind på kej-
serens mandtalsliste. Jesus blev borger i
denne verden, en af de mange.

For så længe denne forvirrede klode
har drejet sig om sig selv, vil kejseren
skrive os i mandtal og lade små menne-
sker føle deres store magt. Kejserens sy-
stemer kan have forskellige navne. Nog-
le har en nogenlunde god klang imellem
os. Andre en meget ilde klang. Alt efter
den måde, regenten forvalter magten
over os på. Der er bare et eneste sprin-
gende punkt: Når kejseren klatrer op på
sin trone og gør den himmelhøj og vil
have os til at kaste os i støvet for sig, når
han forlanger vort hjertes tro og tilbe-
delse, som en gud, så må vi sige fra.
Som kristne, ja. Men sandelig også som
mennesker!

Vi skal ikke gøre os bedre, end vi er.
For vi er mennesker af jorden. Og derfor
skælver vi somme tider for kejserens
magt, når den ruller frem. Og somme ti-
der springer vi for hans magt, når han
lokker os med en nem gevinst.

*

Men... ja, der er et stort men!

For der er nu altså sat en anden form
for magt ind i verden. Vi kunne kalde
den kærlighedens stille og frie magt:
Den, Gud anbragte i vor verden julenat.
Han måtte næsten bryde ind hos os, for
der var lukket og låst alle vegne i godt-
folks huse. Han kom jo uventet og uvel-
kommen. I skikkelse af et ubeskyttet
barn. Barnet, det absolut værgeløse -
det, som vi i gamle dage satte ud til de

vilde dyrs rov - det, som vi i moderne da-
ge myrder i moders liv, vi, der gør os til
af at leve i barnets århundrede. Barnet
med det blanke tillidsfulde blik, som
spejler alle himles himle. - Og har vi på
en eller anden måde set ind i den tro,
som Gud satte ind i vor verden julenat
(da han brød ind i den orden, det sy-
stem, som kejserens magt er lavet af), så
lever den i os, denne tro, ikke til at sætte
ud igen... om ikke andet, så som en uro,
et stik i hjertet.

Vi kan spotte denne tro, svigte den,
være ligeglade med den, men helt kvæle
den kan vi ikke! Og det er fordi der bliv-
er kaldt på os helt derindefra, hvor vi ik-
ke har noget at sige, et sted, hvor alting
er godt og rent og lyst, fordi det sted har
Gud magten.

*

Men - man kan godt, fordi verden ser
ud som den gør, og fordi vi er som vi er,
så kan man godt komme i tvivl, i al-
vorlig tvivl, om denne barnlige magt nu
også er en realitet. Er den ikke bare
skønsnak, juleduft?

Kejserens magt, den kan vi jo aldrig
tvivle på, for den er til at tage og føle på,
kold og blank og hård som stål. Tvivler
vi, lader han os mærke sin magt.

Men barnets magt?

Hvor findes beviset på, at den virkelig
er til, hvis man ellers kan snakke om be-
vis i denne sammenhæng? Ja, hvis ende-
lig, så er det bedste bevis, at barnets
magt er til, denne ene ting: *at kejseren
er bange for den!* Herodes vil søge efter
barnet for at dræbe det...

Det er underligt, at en stor mand er
ræd for et bitte barn. Men det er han.
Kejseren truer og skræmmer, han træk-
ker sit sværd. Hvorfor dog? Fordi i
nærheden af kærlighedens stille og frie
magt, dér føler kejseren sig klædt af til
skindet. Dér mærker han virkelig, at

Om forsynet vil, er vi heldige nok til at opleve endnu en jul i fred i Danmark. Mon der har været en eneste, siden afslutningen af 2. verdenskrig, hvor der ikke har været krig et eller andet sted på jordkloden? På baggrund af dagens begivenheder i verden, og med TV-skærmen med krigens væsen midt i dagligstuen, forstår man vel, at vore beretninger om dåd og bedrifter for fyrré år siden synes mildest talt beskedne og

efterhånden ret så uinteressante.

Men sikkert er det, at spørgsmålet om krig og fred dybest set er så afgørende, at det må gribe dybt ind i hvert eneste tænkende menneskes sjæl. Det er og vil altid være en rent personlig afgørelse, hvilke værdier det er værd at ofre livet for.

Kun folk med magt ofrer andres!

Glædelig jul - fredelig jul!

Johs. Krog

som ikke gjorde det. En tidlig morgen - også i juledagene - fik man fra kommandobroen øje på en mørk prik i det fjerne. Kursen blev ændret, det var en drivende flåde med 3 mand, og da man kom nærmere, blev en båd sat i vandet for at bjærge de nødstedte - de eneste overlevende fra et forlis. To mand sad forfrosne, chokerede og stirrede. De havde tilbragt 3 døgn i kulden, den tredje var død.

Da båden kom hen til flåden, sprang en matros, som sad i forstavnen, over for at hjælpe. Det gik fint med den første, en lidt ældre styrmand, men da matrosen tog fat i nr. 2, som var ganske ung - 16-17 år, gav han nogle forfærdelige skrig fra sig. Han havde brækket en arm. Matrosen (en ældre mand) satte ham tilbage - kiggede på ham og udbroder meget fortørnet og i fuld alvor: »Hvorfor skrider du sådan knægt? Se på din makker, han siger aldrig et ord, og han er endda død.«

Det var en tragisk situation derude på det åbne hav, men der blev også plads til lidt grin, og julen kom og gik trods alt, den jul, som var den hårdeste for søens folk, men som aldrig omtales.

ET PAR DAGE FØR BESÆTTELSEN den 9. april var jeg desværre kommet til Danmark. Der stod man så pludselig med køjesæk og søfartsbog, og ingen vand at sejle i. Ingen var meget for at sejle på Tyskland, for man følte, at man sejlede for dem. Det var rent faktisk ikke tilfældet, idet de fleste skibe sejlede tom derned og fik kul eller koks med til Danmark. Tyskerne fragtede selv det, de skulle bruge herfra.

Sommeren og efteråret gik med driveri og med at lave ballade med tyskerne og de danske nazister. Nogen modstandskamp var der jo ikke tale om så tidligt. Sidst på året måtte jeg ud på vandet igen, selv om det kun kunne blive i de indre farvande. Vi havde talt meget om at tage til Sverrig, men kunne ikke se nogen mulighed for at komme videre derfra.

Et par dage efter at jeg havde taget bestemmelsen, var jeg i Hamborg. Vi kom ind til aften, og kort efter blev der luftalarm. Det var jo ikke de store bombardementers tid, men nogle bomber smed man jævnlige, og netop denne dag havde man valgt at smide et par stykker af dem ved kajen, hvor vi lå, uden at vort skib dog blev ramt, men der opstod et forfærdeligt postyr, og skibet skulle flyttes.

JUL TRODS ALT - TIL LANDS OG TIL VANDS

Af Børge Jensen.

Når tankerne går til krigens tid, har der været mange alvorlige hændelser, som man ikke nu fæster sig så meget ved og ikke kan tidsfæste. Men når det skete ved juletid, så husker man det bedre. Jeg vil i det følgende prøve at lade tankerne gå tilbage til julen i krigsårene, og her må jeg nok begynde ved en jul, som ikke mange her i landet vil betragte som hørende ind under denne benævnelse - nemlig julen 1939.

Den jul står for mig ganske klar, og jeg tror, mange søfolk vil give mig ret, når jeg siger, at det for os var den værste jul i de 5 1/2 forbandede år. Krigen begyndte jo ikke den 9. april 1940, men allerede i september 1939 blev det første danske skib torpederet, og så gik det slag i slag frem til 9. april. Neutrale søfolk satte livet på spil, og mange mistede det. 362 danske søfolk kom aldrig mere i havn i denne periode - en tabsprocent på 54 blandt de involverede, så højt nåede man aldrig senere under krigen.

JEG HUSKER ganske tydeligt denne juleaften, som jeg holdt ude midt i Nordsøen, d.v.s. midt i helvedet. Hitler brugte betegnelsen »Gud med os«, men det kan da ikke være derfor, at netop dagene før jul 1939 og påske 1940 var de 2 perioder, hvor der blev afsendt torpedoer.

Få dage før havde jeg netop fået meddelelse om, at min skolekammerat var druknet, og en anden kammerat var den eneste overlevende fra et forlis. Han havde kun med nød og næppe reddet livet. Han var til køjs, da torpedoen ramte, kun iført undertrøje kom han klar af skibet og op på en tømmerflåde. På en

sådan flåde var der 2 beholdere, en med tøj og en med proviant. Det var frostvejr, fløjmøtrikerne på beholderne var dækket med is, og øksen, der skulle være om bord, var borte. Han måtte med de bare næver og tungen fjerne isen, og det tog lang tid. Da det endelig lykkedes, viste det sig, at det var proviantbeholderen. Han havde taget fejl, så det var på en igen for at få tøj på, inden han fros ihjel.

Han klarede den, og få måneder senere var vi i samme båd, hvor vi forliste ved en minesprængning, også her klarede han den, men var stærkt medtaget. Igen nogle måneder senere var han med ved endnu et forlis og druknede.

DER VAR IKKE megen stemning ved julemiddagen, der var vist ikke stemning i det hele taget. Jeg tror, de fleste gik og tænkte på meget andet - nok mest på familie og det derhjemme. Hvorfor gør man det mere juleaften end andre aftener, hvor situationen var nøjagtig den samme? Et par enkelte tyede til flasken, men det var for farligt, man kunne jo hvad sekund det skulle være få brug for alle sine kræfter og al sin dømmekraft - dels for at redde sig selv, men også for evt. at redde andre.

På min vagt senere julenat sendte jeg flere tanker til dem derhjemme end normalt. Jeg tænkte på, om jeg nogen sinde skulle se dem igen, jeg tænkte også, hvorfor er du her? Det er jo helt frivilligt. Der var dog ikke noget ønske om at blive på landjorden, jeg tror, det var en almindelig tankegang: Var man sømand, så sejler man - også uanset faren.

Vi kom frem, men der var mange,

Det var mørkt, koldt og glat, og pludselig var jeg alene på agterdækket til at passe både spil og wire og det hele med det resultat, at jeg fik fingrene under wiren på spilkoppen. Spillet stoppede dog ikke af den grund, men heldigvis kørte det hele langsomt, så jeg tog en 3 ture rundt.

Jeg mener at kunne huske det hele, første gang brækkede 4 fingre - anden gang overarmen, og tredje gang kæben og nakken delvis. Så var der kommet folk til på min råben om lidt hjælp. Man bakkede mig ud af spillet igen og smed mig på dækket og stod og diskuterede min alt for tidlige bortgang. Jeg var ude af stand til at tale, men må nok have glippet lidt med øjenlågene, for pludselig fik man travlt med at skaffe ambulance. Den kom, og jeg kom mere til mig selv, så efter almindelig tysk grundighed, d.v.s. efter man havde fået navn og adresse på både mig og mine forældre, blev jeg kl. 8 morgen kørt på hospitalet. Der må have været en del sårede om natten, for først kl. 7-8 aften blev det min tur.

Professoren gav, efter at have set på mig i mindre end 1 minut, ordre til at amputere armen, men en yngre læge, jeg erfarede senere, at han netop var vendt hjem fra fronten, protesterede, de skændtes, professoren gik, og jeg kan takke den unge læge for, at jeg i dag kan skrive disse linjer med højre hånd.

Jeg blev nu anbragt helt oppe under taget på hospitalet mellem ca. 150 andre med brækkede arme og ben. Vi lå alle i eet stort rum. Det første, jeg studsede over her, var, hvorfor de, som døde i dagens og nattens løb, blev stillet i enden af lokalet til næste dags formiddag. Jeg fandt dog hurtigt ud af, at det var for at få en ekstra dagsration af mad.

Efter 4-5 dages forløb fik vi 2 brandbomber ned gennem taget. Jeg ved ikke, hvor mange der gik til, men det var ikke de helt store ødelæggelser. Vi blev dog omgående kørt ud i byen og indlagt på en skole. Ca. 300 mand var vi nu - en læge og et par sygeplejersker plus nogle flinke unge piger - hjælpesygeplejersker, som gjorde alt, hvad de kunne for at hjælpe, men midlerne var små, og et sted kunne de slet ikke hjælpe - nemlig med kosten. Vores mad ankom i nogle mælkejunger, og rationerne var små. Det værste var dog, at mindst halvdelen var stjålet, før det kom frem til os, så tarmene skreg.

Nogle af patienterne var fra Ham-

borg, så de fik lidt hjælp udefra, andre bl.a. en politibetjent fra Helgoland, forsøgte at klage. Resultatet var, at stuen blev ryddet for alle andre end den klagende. Døren blev låst, og så kunne han ligge der 3-4-5 dage, indtil han var tilfreds med kosten. Varmen kunne plejerne heller ikke hjælpe med. Der var aldrig over 10-12 grader på stuerne, medmindre solen stod på en dag.

Flere dage før jul gik der rygter om, at vi skulle have kød juleaften. Det taltes der meget om, og spændingen var stor. Når man talte om kød og juleaften, så stod der i hvert fald i mine øjne en stor flæskesteg foran mig, alene tanken om, at man en dag skulle have det, man kunne spise, var dejlig.

Juleaften kom. Spændingen var på højdepunktet. Om eftermiddagen havde vi besøg af en præst, men han havde hverken fisk eller brød med, så det hjalp ikke meget. Til sidst udløstes spændingen: Vi fik kød. Samtidig løb rygten fra stue til stue, at det var hund. Jeg ved ikke, om det var rigtigt, men hvis - så kan jeg berette, at hundekød giver god sovs.

Vi var stadig lige sultne. Et par timer senere gik politimanden fra Helgoland amok. Jeg ved ikke, hvordan han bar sig ad, men han organiserede køkkenets største gryde og en hel masse hvidvin, rødvin, rom og gud ved hvad. Natsøsteren var for øvrigt med i legen, det hele blev hældt op i gryden, og vi 12-14 mand på stuen plus søster gik til den, det var hverken julesalmer eller Hitlers slag-sange, der blev sunget, men det blev trods alt en mægtig juleaften, og vi gik alle i seng med en ordentlig kæp i øret.

Næste dag var der skideballer i luften med trusler om bortvisning m.m. Jeg tror, vores læge grinede indvendig. Hun var både sød og rar.

Efter godt 3 måneders ophold var jeg ved at være klar, så fik jeg flere besøg fra arbejdsformidlingen. De så ikke nogen grund til, at jeg rejste hjem, der var arbejde nok på stedet. Indvendig betakede jeg mig. En assistent fra den danske sømandskirke, som nogle gange havde besøgt mig, kendte nogen. Herigennem fik jeg en orlovsseddel, som gjaldt for en dansk tysklandsarbejder, og med den i hånden forlod jeg en morgen kl. 5 skolen (hospitalet) med lægens viden, men uden at være udskrevet.

Jeg kom over grænsen med tog ca. 30 kg lettere - men trods alt med mindet om en god jul i fjendeland.

Børge Jensen
Aalborg

ABONNEMENT 1984

Med dette nummer af bladet, følger girokort til indbetaling af abonnement for året 1984

50 KRONER

I tre år har vi bibeholdt abonnementsprisen på 40 kroner, men på grund af de store prisstigninger, der har fundet sted i den forløbne tid, har vi været nødt til nu at forhøje årsprisen til 50 kroner. Vi håber, vore abonnenter vil vise forståelse for dette og anmoder høfligst om snarest mulig indbetaling af beløbet, meget gerne inden 15. januar 1984 af hensyn til tilrettelæggelsen af vort arbejde.

Da vi af erfaring ved, at der alligevel er mange, som ikke har betalt, når februar-nummeret udsendes, så vedlægger vi også i februar et girokort. Er der ikke betalt, når blad nr. 1 for 1984 udsendes, afmeldes abonnenten hos avispostkontoret.

Husk at skrive afsendernavn og adresse på girokortet. Vi får stadigvæk enkelte indbetalinger, som ikke kan placeres, fordi der mangler navn og adresse på afsenderen.

Ønsker man at betale mere end de 50 kroner, så går det overskydende beløb til arbejdet i Kammeraternes Hjælpefond eller Sammenslutningen af danske fanger fra Frihedskampen 1940-45.

Vi ønsker et godt nytår til alle vore læsere og annoncører og takker for året 1983.

Bladadministrationen

*Vi ønsker vore medlemmer og deres pårørende samt alle bladets læsere og annoncører glædelig jul og godt nytår.
Tak for samarbejdet og kammeratskab i 1983.
Vi mødes igen i det nye år.*

Neuengammeforeningen	Landsforbundet af Buchenwaldklubber
Erhvervshæmmede fra Frihedskampen Aalborg afdeling	Fangesammenslutningens bestyrelse
Kammeraternes Hjælpefond	Erhvervshæmmede fra Frihedskampen Odense afdeling
Foreningen af Gestapofanger fra besættelsen	Erhvervshæmmede fra Frihedskampen Århus afdeling
Landsforeningen Erhvervshæmmede fra Frihedskampen	Eva og Alfred Bertelsen Århus
Landsforeningen af Sachsenhausenfanger	Stutthof-Foreningen
Dachauklubben	Buchenwaldklubben Odense
Erhvervshæmmede fra Frihedskampen Fredericia afdeling	Erhvervshæmmede fra Frihedskampen Omegnsafdelingen
Landsforeningen Gestapofangerne	Gestapofangerne Randers afdeling
Gestapofangerne Århus afdeling	Gestapofangerne Sjællandsafdelingen
Hannover-Stöcken Gruppen	Theresienstadtforeningen
Erhvervshæmmede fra Frihedskampen Esbjerg afdeling	Erhvervshæmmede fra Frihedskampen Sjællandsafdelingen .
Ravensbrück-Gruppen	Redaktionen af Pigtraad-Gestapofangen

Runde dage

J. B. Holmgård, Overg. n. Vandet 45-47, 1414 Kbh. K (Sachsenhausen 75.091) 65 år 15. december.

G.J. Rindum Nielsen, Vadbro 4, 2860 Søborg (Buchenwald) 65 år 15. december.

Poul Rasmussen, Carlshøjvej 52, 2800 Lyngby (Stutthof) 65 år 16. december.

Elna Johansen, Vesterg. 33, 5000 Odense C, 75 år 16. december.

Peter Jørgensen, Sig. Rungsvej 37, 5200 Odense V, 70 år 16. december.

Sv. Aa. Jeppesen, Vestre Alle 17, 9000 Aalborg, 65 år 17. december.

Ole Chr. Henriksen, Grønneg. 1, 7800 Skive, 75 år 18. december.

Alfr. Krouel, Lunasvej 5 B, 2610 Rødovre (Buchenwald) 65 år 19. december.

Gunnar Hyll, Esrumvej 32, 3000 Helsingør (Buchenwald) 70 år 21. december.

Hans Bille, Solvej 3, 2000 Kbh. F (Buchenwald) 75 år 23. december.

Bruno Poulsen, Ydomsvej 8, 7000 Fredericia, 80 år 26. december.

Christen Karstensen, Stadionvej 20, 6100 Haderslev, 70 år 26. december (formand f. Landsforeningen Gestapofangerne og for Frøslevlejrens Venner.)

Victor Anthonsen, Jac. A. Riisvej 36, 6760 Ribe (Neuengamme 69.128) 70 år 27. december.

Aage John Jørgensen, Ordrupvej 63A, 2900 Charlottenlund (Dachau 142.603) 70 år 30. december.

Rob. Juul Andersen, Folehaven 29, 2500 Valby, 65 år 1. januar.

Edgar Svendsen, Reberbaneg. 27, 2300 Kbh. S (Buchenwald) 65 år 2. januar.

Zygmunt Gross, Valby Langg. 114, 2500 Valby (Auschwitz), 60 år 2. januar.

Rich. Soelmark, Moselodden 1, 2750 Ballerup (Buchenwald) 80 år 4. januar.

Alfr. Senn, Fasanvej 4, 4295 Stenlille (Stutthof 25.673) 70 år 5. januar.

Laura Kjeldsen, Skolevænget 7, 5000 Odense C, 80 år 8. januar.

Carl E. Andersen, Hellevangen 87, 9210 Aalborg Ø, 70 år 9. januar.

John Beiling, Støvnæs Alle 35, 2400 Kbh. NV (Buchenwald) 70 år 12. januar.

René Høgstedt, Flintholm Allé 29, 2000 Kbh. F (Stutthof) 75 år 14. januar.

A. Horsted, Hyttebakken 8, 3400 Hillerød, 60 år 15. januar.

Edm. Kjeldsen, Thurøg. 13, 5000 Odense C, 60 år 19. januar.

Abraham Segel, Fiskerivej 91, Nr. Vorupør, 7700 Thisted (Theresienstadt) 60 år 19. januar.

Børge Jacobsen, Vilh. Topsøesvej 7, 2500 Valby (Jackson), (Neuengamme 60.810) 65 år 22. januar.

Dan Fischer, c/o Rix Møller, Strandvej 108, 2900 Hellerup, 65 år 23. januar.

Jens Andersen, Nyg. 14, 7870 Roslev, 65 år 24. januar.

Jørgen Koch, Vingel 13, Benløse, 4100 Ringsted (Buchenwald) 70 år 25. januar.

Oda Rydberg, Ormslevvej Alleen 209, 8260 Viby J., 65 år 26. januar.

Erna Thornberg, Slangerupg. 6, 2200 Kbh. N, 75 år 27. januar.

Bruno Gertsen, Eversvej 4, 2000 Kbh. F (Buchenwald) 65 år 27. januar.

Herman Mensing, Sundquistg. 13, 6400

Sønderborg (Stutthof 25.740) 80 år 28. januar.

Thorv. Andersen, Vårkjærparken 44, 8260 Viby J., 60 år 29. januar.

Heidi Nohr Eriksen, H.C. Ørstedesvej 52 A, 1879 Kbh. V, 65 år 31. januar.

John Eigil Hansen, Tingskrivervej 15, 2400 Kbh. NV (Sachsenhausen) 70 år 31. januar.

Vagner E.C. Petersen, Ryesg. 6, 9000 Aalborg, 80 år 1. februar.

J. Diedrichsen Christensen, Kummelfort 46, Kollund, 6340 Kruså (Buchenwald) 70 år 1. februar.

Rita Meyer, Lindegårdsvej 9, 9900 Frederikshavn, 60 år 2. februar.

Christoffer Sørensen, Pomonavej 3, 2400 Kbh. NV (Buchenwald) 90 år 4. febr.

O. V. Andersen, Kongelundsvej 310, 2770 Kastrop (Buchenwald) 70 år 4. februar.

Børge Jensen, Opnæsgård 35, 2970 Hørsholm (Neuengamme) 65 år 5. febr.

Villy Nybo Nielsen, Bispehaven 35, 8210 Århus V, 65 år 5. februar.

Windsløw Birkholm, Ryttervænget 58, 3650 Ølstykke (Dachau 142.564) 80 år 7. februar.

Inger Lembcke, Sjællandsg. 28, 8900 Randers, 60 år 7. februar.

Orla Petersen, Hans Jensens Alle 13, 9850 Hirtshals, 65 år 8. februar.

Poul Ekenberg, Stenbergg. 2, 2300 Kbh. S (Buchenwald) 65 år 8. februar.

Anton Moyell, Birkedal 19, 2800 Lyngby, 60 år 8. februar.

Kaj Otto Petersen, Dr. Margrethesvej 15, 8200 Århus, 70 år 11. februar.

Otto Kronborg, Spangsvej 21, 8240 Ris-skov, 70 år 12. februar.

Peter Carsten Rossen, Birkegårdsvej 21, 4683 Rønnede (Dachau 142.643) 75 år 12. februar.

Peter Svendsen, Østerg. 29, 3250 Gilleje, 70 år 13. februar.

Gunnar Johansen, Stadionvej 93, 5200 Odense V, 70 år 15. februar.

Georg Mikkelsen, Højledet 65, 2840 Holte, 65 år 15. februar.

Kurt Madsen (Slagteren), Skovhaven 70, 5320 Agedrup, 60 år 15. februar.

Erik Riisager, Hectors Alle 1, 2650 Hvidovre (Buchenwald) 65 år 16. februar.

L. Amstrup Nielsen, Oscar Bruuns Vej 2 A, 3050 Humlebæk (Buchenwald) 65 år 18. februar.

Knud Ahlgreen, Grønlandsvej 19, 4800 Nykøbing F, 60 år 18. februar.

Jens Nielsen, Grønnevej 259, 2830 Virum, 80 år 19. februar.

FORSINKEDE HILSENER

Jens Gleerup, Bechgårdsg. 12, 2100 Kbh. Ø, 70 år 1. december, samt
Frits Mortensen, Schacksg. 44, 5000 Odense, der også fyldte 70 år den 1. december.

Niels Gotthardsen, Dalen, 6280 Højer, fyldte 75 den 7. oktober. Han sad først i Aabenraa, derefter på Staldgården i Kolding, og kom derfra til Neuengamme, Bullenhusen Damm og Dessauer Ufer.

DAGENS SMIL

Det foregik på Kongens Nytorv, nærmere betegnet på hotel d'Angleterre den 10. april 1940, altså dagen efter den uforlæmmelige 9. april.

En tysk officer kom ind i restauranten og så sig om for at finde et ledigt bord, men der var ikke noget. Så fik han øje på bordet, hvor der kun sad en enkelt herre. Han gik hen til bordet, og den enlige herre var vor uforlignelige skuespiller Poul Reumert.

- Undskyld, sagde den tyske officer. - Må jeg sætte mig her?

Da rejste Poul Reumert sig op og udbrød: - Det må jeg nok sige. I går tog De hele vort land, og i dag spørger De, om De må tage en stol.

F-k.

FULD AKTIVITET TIL GAVN FOR FRIHEDSKOLLEGERNE

Et år med mange forbedringer af bygningerne.

Indgangen til 4. maj kollegiet i Horsens.

Kollegierådet for vore 9 4. maj-kollegier holdt årsmøde i Horsens den 21. oktober. Der var mødt 3 repræsentanter fra hvert af kollegierne.

Formanden, redaktør Niels A. Eigenbroth, Aalborg, indledte sin beretning med at fastslå, at det år, der er gået, har været præget af aktivitet og givet yderligere styrkelse både af livet på hvert enkelt af vore ni 4. maj Kollegier og af det samarbejde, som formidles gennem kollegierådet.

Med udgangen af september måned har vi afsluttet den mest markante opgave siden kollegiernes ibrugtagning, nemlig den renovering, som en statsbevilling på godt 6 millioner kroner gjorde mulig.

Grundlaget blev skabt på vort årsmøde i København for to år siden, hvor vi på Christiansborg havde et opmuntrende møde med embedsmænd fra Boligstyrelsen. Boligminister Erling Olsen havde pålagt kontorchef Bent Noiesen en positiv indstilling til vores plan om at få hjælp til renovering af kollegierne. Vi

kunne straks efter årsmødet anmode de enkelte kollegiers bestyrelser om at gennemgå bygningerne og fremsende projekter for de ønskede arbejder.

Den 29. juni meddelte Boligstyrelsen, at vores andel af den samlede bevilling udgjorde 6.175.000 kr. og den 1. juli kunne man anmode de enkelte kollegier om detailprojekter og budgetter indenfor de givne bevillinger. Forretningsgangen blev den, at de enkelte kollegier fremsendte regningsopgørelser til Kollegierådet, hvor det blev formandens opgave at kontrollere, at arbejdet var i overensstemmelse med det godkendte projekt og opstillede budget og derefter at anvise beløbet til udbetaling i Handelsbanken. Det blev til godt halvandet hundrede regnskabssager, som blev afsluttet praktisk taget uden problemer og uden overskridelser, og pr. 31. august i år kunne hele byggesagen afsluttes. Kontoromkostningerne har været begrænset til et minimum.

N.A. Eigenbroth sluttede med at understrege, at hjælpen må betragtes

som en eengangsstøtte fra staten. Man skal ikke forvente en tilsvarende generøsitet overfor vore problemer i vor tid. Forudsætningen for den givne støtte er, at *den månedlige lejebetaling pr. værelsenhed fastsættes til balanceløjen*. Sådan lyder den statslige udformning. I praksis vil det sige, at hvert enkelt kollegium er pålagt, at der ikke blot drages omsorg for balance mellem indtægter og udgifter i det enkelte regnskabsår, men at der hvert år afsættes et rimeligt beløb til senere renovering og udskiftning af inventar.

Om det 10. 4. maj kollegium i Helsingør fortalte Eigenbroth om Hakon Steffensens utrættelige arbejde for denne sag, der nu ser ud til at skulle lykkes, dels fordi Hakon Steffensen trods høj alder er særdeles aktiv, og dels fordi den dansk-amerikanske entertainer Victor Borge er med i samarbejdet. Det er lykkedes at finde en af de joller, der i 1943 blev anvendt til at transportere flytning til Sverige, og denne jolle er blevet istandsat og indgår som et led i udstillingen »Scandinavia to day«, som turnerer i USA. Via denne udstilling forventer man at få det økonomiske grundlag, der skal til, for at få kollegiet i Helsingør til at blive en realitet. Den 2.10. overdrog Helsingør kommune en grund i Snekkersten til opførelse af det nye kollegium, og den nedsatte bestyrelse arbejder aktivt videre med at skaffe økonomiske midler til kollegiet, som formentlig kan virkeliggøres om to-tre år.

Formanden henstillede kraftigt, at alle kollegier indkøber kollegiebogen og bruger den som gave.

Eigenbroth sluttede med at mindes, at man for 25 år siden var samlet i Esbjerg, og dengang betalte man i øvrigt i Aalborg 60 kr. pr. værelse og 100 kr. for kosten pr. måned.

Formandens beretning blev godkendt med klapsalver.

Landsretssagfører Svend Truelsen gennemgik problematikken omkring lov om registrering af fonde. Selve loven om beskattning af fondene kendes ikke endnu, men der arbejdes med den. Princippet er, at erhvervsbetonede fonde vil blive beskattede, mens almennyttige fonde fritages for skat. Det er vanskeligt at skelne, men der er en formodning om, at 4. maj Kollegiernes fonde vil blive betragtet som almennyttige. Kollegierådet kan repræsentere alle 9 4. maj Kollegier, og man vil følge udviklingen meget nøje. Foreløbig må alle 4. maj

Kollegier lade deres fonde med en kapital på 50.000 kr. og derover registrere.

Dette punkt affødte en del indlæg.

Regnskab for 1982

Materialet blev udsendt i januar 1983, og efter en opridsning af regnskabet's hovedtal blev det godkendt.

Beretning fra de enkelte kollegier

Esbjerg: Husleje 548 kr. pr. måned (lidt varieret efter størrelse). Renoveringsarbejder afsluttet. Foruden fra Boligministeriet har man fået tilskud fra Børnenes Vel. Alt er udlejet, og der forventes ikke prisstigning på lejen i 1984. Godt regnskab, med et mindre overskud. Ellers et godt kollegieliv.

Horsens: Samme situation som Esbjerg. Renovering er godt overstået, husleje 650 kr. pr. måned i 11 måneder. Alle værelser er lejet ud, og alt fungerer godt.

København: Husleje 500 kr. pr. måned + 60 kr. til rengøring. Samtlige værelser er udlejet, og der er stort pres på at få værelser, hvorfor man ofte er nødt til at afvise studerende, idet man har mange fortrinsberettigede ansøgere. Renoveringsarbejder er udført.

Marstal: Husleje er 550 kr. pr. måned, men stiger til 600 kr. 95% af kollegiet er belagt, og tomme værelser løses økonomisk gennem fadderskaber, der dækker 80% af lejeudgiften. Renovering er udført. Bestyrelsen er udvidet med 2 medlemmer bl.a. tidligere alumner.

Odense: Husleje 525 kr. men pr. 1.1.1984 560 kr. pr. måned i 11 måneder. Renovering udført + at man har fået et rente og afdragsfrit lån på 325.000 kr. af Odense Kommune. Andre har givet gode gaver, bl.a. Kreditforeningen Danmark 50.000 kr. Udflytningen er 20 ud af 80 beboere hvert år.

Tønder: Husleje 600 kr. pr. måned i 12 måneder. Renovering er vel gennemført, og der kan konstateres sparede udgifter på varme. Renoveringsarbejdet blev afsluttet med en fest med håndværkerne. Rørsystemet lider stærkt under indvirkning af hårdt vand.

Aabenraa: Husleje 1100 kr. *incl.* et varmt måltid 5 dage om ugen. Renoveringsarbejder udført, og det er konstateret, at man sparer varme. Desværre skal kollegiets 16 år gamle tag nu udskiftes til et beløb af 441.000 kr. Man må derfor på lånemarkedet. Der planlægges p.t. et nyt kollegium i Aabenraa,

og det vil afgjort få indflydelse på udlejningssituationen.

Aalborg: Husleje 1540 kr. *incl.* kosten, 3 daglige måltider. Renoveringsarbejder afsluttet. Bestyrelsen ønsker at konsolidere kollegiet ved oparbejdelse af en byggefond. Kollegiets store legat, Karen og N. A. Eigenbroths legat, er blevet forøget ved en stor økonomisk gestus fra Karen og N. A. Eigenbroth. Stor og aktiv vennekreds slutter op om kollegiet.

Århus: Husleje 560 kr. stigende til 610 kr. pr. måned pr. 1.3.1984. Renoveringsarbejder er udført, og man har en lang venteliste til værelserne.

Næste årsmøde

Borgmester A. K. Nielsen inviterede alle til Esbjerg næste år, nærmere betegnet den 19.-20. oktober 1984.

Herefter havde Horsens-kollegiet et storartet program klar til alle deltagere. Efter rundgang på det dejlige kollegium mødtes alle til mange gode taler og i tilgift et diasforedrag om våbenkastninger og modstandsarbejde af læge Ove Høegh-Guldberg, Stensballe.

Næste dag fik man en spændende oplevelse i Statsfængslet i Horsens, hvor man så museets uhyggelige og særegne effekter.

(Uddrag af Per Fogs referat af mødet.)

FRA REDAKTIONEN

Det sker jævnlige, at foreningsstof kommer redaktionen i hænde, efter at redaktionen er afsluttet, og stoffet således er gået til sætning. Det volder i hvert enkelt tilfælde besværligheder, og det er let at forstå, at bogtrykkeren er ked af, at få stoffet portionsvis, fremfor at få det på een gang.

Vi skal derfor gøre opmærksom på, at der altid på bladets side 2 står anført, hvornår de to næste numre udkommer. Sidste frist for modtagelse af stof er altid 4 uger før bladets udgivelse.

Måske har man ikke de store ting at meddele, men korte meddelelser bliver også læst, for foreningssiderne er nyttige. De tjener til orientering for de aktive, og de er samtidig en opmuntring for de kammerater, der er bundet til sygesengen og derfor er forhindret i at møde frem.

Foreningerne er også en manifestation af, at frihedskampen og dens idealer lever videre i et ret vidtforgrenet foreningssliv.

DEN JØDISKE KUNSTNER OLLY RITTERBAND

Olly Ritterband fotograferet i Dachau ved mindepladen for faderen.

I omtalen af Theresienstadtforeningens mindeaften nævnes den jødiske kunstner Olly Ritterband. Hun har viet størsteparten af sin kunst til mindet om krigen, nazismen og koncentrationslejrene. Men alligevel er hun en alsidig kunstner, der arbejder med mosaikbilleder, glasrelieffer, malerier og grafik. Kunstredaktøren Steen Colding har skrevet følgende om hendes kunst:

»Hun har sin egen verden, der som al anden kunst hviler i hukommelsen i korte eller lange perioder, og vil man placere hende i en skole, må det blive i arabeskernes systemverden. I enhver religion skjuler sig drømmen om en idealverden. Disse ideal-verdener har deres eget lovsystem, og svigter man disse drømme, går der noget i stykker - det mærkes og ses først og fremmest i kunsten.«

Olly Ritterband er født i Transilvanien. I 1944 blev hun som ung pige deporteret til Auschwitz, i 1945 blev hun befriet i Bergen-Belsen og kom til Sverige. Siden 1950 har hun boet i Danmark. Hendes far omkom i 1944 i Dachau.

Hendes særprægede kunst har vakt international anerkendelse, og hendes værker er vist på udstillinger over det meste af verden: Sovjetunionen, USA, Israel, Ungarn og DDR. Her i landet har hun haft udstillinger i Frihedsmuseet og det italienske kulturinstitut i København samt i en række kunstforeninger i hele landet.

I anledning af 40-året for aktionen mod de danske jøder holdtes i år udstillingen »Kaddish - mindebøn for min far«. Udstilling vist i det jødiske forsamlingshus, og en tilsvarende udstilling med samme navn holdtes i 1978 i anledning af 35-års dagen for aktionen mod de danske jøder.

I udstillingskataloget har Olly Ritterband skrevet denne smukke opsats om faderen, som hun føler sig stærkt knyttet til:

Til min far og om min far

Jeg husker dig tydeligt, og du er mig altid nær. Alle de mange, mange gange, du har ventet på mig efter skoletid, de hyggelige spadsereture, hvor vi to spiste sammen. Din interesse for min skoletid

og min fremtid var noget, du altid beskæftigede dig med. Du har lært mig at respektere det arbejde, man beskæftiger sig med, i det hele tager vigtigheden af at kunne yde - yde fysisk, psykisk og moralsk.

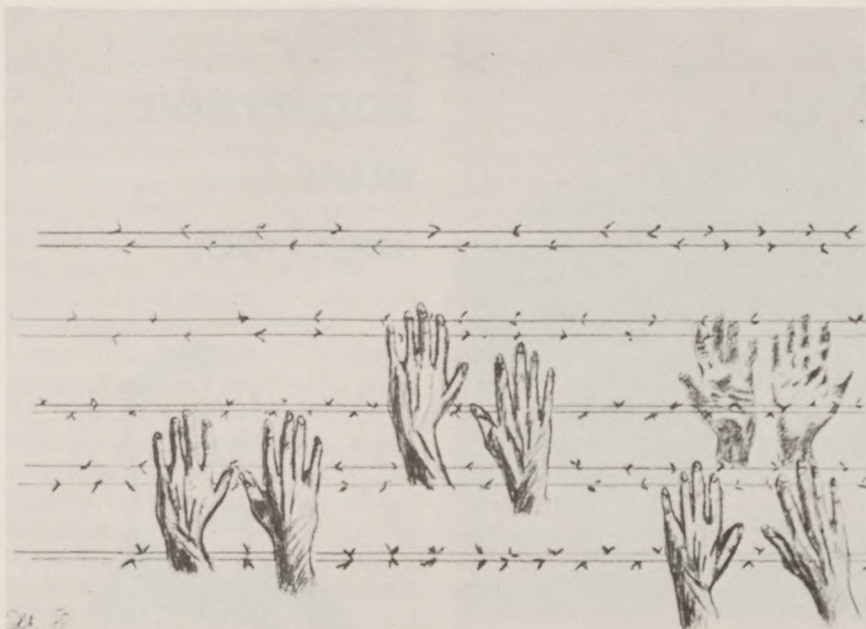
Du, kære far, havde tillid til mig, tillid til at involvere mig i dine glæder og problemer, endog i dine forretninger. Jeg var stolt af dig, du var elsket af unge, ældre, kristne og jøder. Du var mange år formand for den jødiske menighed i Miercurea-Niraj i Transilvanien, du var også formand for det kristne fodboldhold. Jeg husker, da du engang arrangerede en kamp mellem seniorgrupperne, du var selv »center-forward«, ih, hvor du løb efter bolden, når den var langt væk - mens du holdt dig noget forbeholden, når den nærmede sig. Du var herlig. Og så alle de citroner, du delte ud i pausen - hvor havde du dog travlt.

Jeg husker, og glemmer aldrig, 1940, hvor stolt og lykkelig han gik til byens port, med alle sine medaljer fra første verdenskrig 1914-18 og ventede på at byde de første ungarske soldater velkommen. Han blev sendt hjem, grundet han var jøde, de næste dage blev han mishandlet og drevet væk fra byen om natten med forbud mod at komme hjem i tre måneder. Jeg så og fotograferede hans krop, han var blå over det hele. Han blev aldrig den samme.

Sidste gang jeg så dig, det var i 1944 i Auschwitz, da vi blev skilt fra hinanden.

»Bøn« - mosaik af Olly Ritterband.

En af Olly Ritterbands KZ-tegninger.

Du havde mit bælte fra min frakke, og du kastede det over til mig og råbte: »Tag det på, så du kan holde varmen.«

Så tillidsfuld som han altid var, henvendte han sig til »revieret« om hjælp for sine smerter, han havde brok - det blev hans skæbne, han endte i krematoriet i

Dachau.

Jeg tænker på dig, kære far, med kærlighed, hengivenhed og taknemlighed, og jeg er glad for at kunne sige, du var min far.

Dette er min Kaddish, mindebøn.

Din datter

Det skete for 50 år siden: Sådan startede Hitler-Tyskland

Under retssagen mod van der Lubbe og Dimitrov og tre andre i Berlin eksploderer Gøring af raseri og truer Dimitrov med galge og mord, efter at Dimitrov beskylder nazisterne for selv at stå bag rigsdagsbranden.

Goebbels følger op og karakteriserer alle beskyldninger som »skrupelløse fordrejninger af sandheden«. Dimitrov fratages som sædvanlig ordet.

Medens franske aviser bringer påstande om sensationelle tyske oprustninger, lader Hitler op til valget 12. november. Han lover paradisiske tilstande, når Rigsdagen bliver sammensat udelukkende af partimedlemmer.

(Flensborg Avis for 12.11.83)

Mindesmærke for Spaniensfrivillige

I Spanien er indviet et mindesmærke, der er rejst på Fuencarral-kirkegården i

Madrid til minde om Den internationale Brigade, d.v.s. de udenlandske frivillige, der kæmpede på den demokratiske regerings side under det af fascistgeneralen Franco iværksatte oprør i årene 1936-39.

Initiativet til mindesmærket blev taget af Madrids overborgmester Enrique Tierno Galvan.

I Stockholm blev der for nogle år siden rejst et mindesmærke for de svenske Spaniensfrivillige.

Besættelsestiden i Aarhus

Mødet om det påtænkte frihedsmuseum i Århus havde samlet omkring 50 deltagere fredag den 2. december i Sct. Annagades Skoles festsal.

Peer H. Vesterager redegjorde på de tre initiativtageres vegne for arbejdet og oplyste, at der allerede er indsamlet omkring 5000 ting, der belyser kampen og hverdagen 1940-45.

Professor Niels Aage Nielsen, der var medlem af Jyllandsledelsen, holdt en forelæsning over emnet: Århus under besættelsen.

Efter mødet var der lejlighed til at besøge museet, der er indrettet i kælderens under den gamle politistation, der er nabo til Domkirken. De tre initiativtagere har gjort rummene i stand, så de nu fremtræder ret god stand.

MONBERG & THORSEN A/S

INGENIØRER & ENTREPRENØRER

OSLO PLADS 12

2100 KØBENHAVN Ø

TELEFON 01 - 26 33 66

TELEX 15243 MONTOR DK

A/S REG. NR. 14594 KØBENHAVN

Fra sabotagen mod Allways Radio januar 1944.

Flick- koncernen atter i søgelyset

En uforglemmelig ferie

Fagforeningshjemmet »Alexander Neroslow« i Waldheim, hvor Kamma Berthelsen var på rekreationsophold.

Det vesttyske ugeblad Stern oplyste for nogle måneder siden en række enkeltheder om industrikoncernen Flick, der flere gange har været i søgelyset. Således slap koncernen i 1981 for at betale skat af en kursgevinst på ca. 650 mill. kroner.

Siden viste det sig, at myndighederne efter gennemgang af en del beslaglagt materiale fra koncernen, har grund til at tro, at straffelovsbestemmelserne om at drage fordel og vilje til bestikkelse er overtrådt.

I politiske kredse i Bonn tales åbent om, at de store vesttyske partier har modtaget betydelige tilskud til partikasserne som tak for skattefritagelsen.

Flick-koncernen, hvis grundlægger Friederich Flick, døde i 1973, 89 år gammel, som en af Vesttysklands rigeste mænd. Han havde i børskredse tilnavnet »Gribben«, boede i en velbevogtet villa og kørte i en skudsikker Mercedes, ledsaget af livvagter. Han range-rede på femte-pladsen blandt verdens rigeste mænd, og man har beregnet, at hans bruttotimeløn var ca. 900.000 kr.

Koncernen omfatter bl.a. bilfabrikkerne Daimler-Benz, papirfabrikkerne Feldmühle, kunststof- og ammunitions-værkerne Dynamit-Nobel, jernværkerne Buderus og Krauss-Maffei samt stål-værket Maximillian-Hütte.

Flicks tidligere løbebane

Flick startede sin vej mod magtens tinde, da han lige før første verdenskrig

Hvordan skal man i korte træk fortælle om en dejlig ferie? Vi »Tulle« (Alberti Hansens enke) og jeg fik overraskende gennem FIR-udvalget tilbudt et ophold på Alexander Neroslow-hjemmet i Waldheim.

Det var den østtyske Antifascistiske komité, der stod for det helt enestående arrangement. Vi var lidt skeptiske, da vi tog af sted, men fik et helt andet syn og opfattelse af DDR, da vi først så det. Deres opbygning, hvad der bygges og restaureres, det skal ses. De er meget stolte over deres land.

Turene til Leipzig, Dresden og Meissen var en oplevelse, der kunne skrives meget om. Og selve opholdet i Waldheim var et eventyr for sig. Der vil jeg gerne fremhæve hjemmets bestyrer Therese. Hun var helt fantastisk til at hjælpe og sætte i gang (vi var fem nationer, lige fra Danmark til Mongoliet). Men Therese forstod, hvordan det skulle gøres. En stor hyldest til Therese, og en stor tak til alle pigerne fra »Antifa«.

Hvis andre skulle være så heldige at få et tilbud til Waldheim, vil jeg anbefale at tage imod det. *Kamma Berthelsen*

indtrådte i ledelsen af »Eisenindustrie« i Mende og senere blev generaldirektør for »Charlottenhütte«. Han vandt indflydelse i Stinnes-koncernen og blev en af storaktionærerne i »Bochumer-Verein«, »Gelsenkirchener Bergwerk«, »Lauchhammerwerk«, »Lincke-Hofmann-værkerne (i Breslau) og »Henningsdorf Stahlwerk«. Han var medstifter af den tyske ståltrust og lod en række af sine virksomheder sammenslutte under navnet »Mitteldutsche Stahlverein«.

Han var også aktionær i »Bismarck-Hütte« i Kattowitz i Polen og var med i den store Montansammenslutning i 1926 (der senere blev grundlaget for det nuværende europæiske kul- og stålfællesskab). Ved finansoperationer gennem datterselskaber i Holland og Belgien havde han indflydelse på »Vereinigten Stahlwerke«, og fra den tid stammer indflydelsen på »Maximilian-Hütte«. I Weimar-republikkens sidste år var han en af Tysklands mægtigste industrifyrster på linie med folk som Stinnes og Krupp.

Under krisen i 1932 fik han regeringen til at stille 100 millioner rigsmark til rådighed for derved at undgå, at hans selskaber kom under udenlandsk indflydelse.

Støttede Hitler

Flick var med i den såkaldte Kepplerkreds af finans- og industrimænd, der på et møde med Hitler i Düsseldorf lovede at støtte nazi-partiet økonomisk.

Efter Hitlers magtovertagelse i januar 1933 kom belønningen i form af store kontrakter i forbindelse med oprustningen samt - jødeforfølgelserne.

I 1938, da jødiske industrifolk blev tvunget til at afhænde deres virksomheder, »købte« Flick i samarbejde med Göring den jødiske Petschek-koncern for 6 millioner dollars, medens den virkelige værdi var 15 mill. dollars.

Under 2. verdenskrig »fik« Flick en række indbringende kontrakter i de besatte områder, og hans virksomheder fik overladt et stadig stigende antal udenlandske tvangsarbejdere, krigsfanger og KZ-fanger som arbejdskraft. Man mener, at Flicks virksomheder i 1944 beskæftigede ca. 50.000 fanger.

Flick var medlem af det tyske industriudvalg, der forestod udplyndringen af de besatte områder i øst, bl.a. de store russiske stålværker ved Dnjepr og de store waggonfabrikker i Riga. I Frankrig overtog han kontrollen med industriforetagendet Rombach og Machers.

Det er også påstået, at han i trediveerne var økonomisk interesseret i et amerikansk industriforetagende, der blandt sine aktionærer skal have talt den tidligere USA-handelsminister Harriman. Det er også blevet påstået, at Harriman i 1948 søgte at få Flick benådet for den fængselsstraf, han idømtes efter krigen. Der blev i hvert fald gjort flere forsøg på at få Flick løsladt, og han blev faktisk løsladt i 1950.

Flick arresteret i 1945

I maj 1945 var han blevet arresteret af de allierede, og man opgjorde hans formue til 520 millioner dollars. Han blev stillet for krigsforbryderdomstolen i Nürnberg, hvor han i 1947 idømtes 7 års fængsel, medens hans meddirektører Steinbeck og Weiss slap med 5 og 2 1/2 års fængsel. Hovedanklagen mod dem

var, at de i strid med Genevekonventionen havde anvendt krigsfanger og civile KZ-fanger som arbejdskraft i rustningsindustrien.

Til tops igen

Som nævnt blev han løsladt i 1950 og indtog snart igen en ledende stilling i den vesttyske industri. Han døde som en af Europas rigeste mænd. Den nye Flick-koncern beskæftigede 300.000 mennesker og havde en årlig omsætning på 6 milliarder D-mark. I 1960 udmærkede den vesttyske regering ham med en fornem orden, den store fortjenstmedaljes storkors!

Og det ser altså ud til, at hans koncern stadig søger at skaffe sig politisk indflydelse gennem støtte til de politiske partier i Bonn.

-t

ANTON LASSENS EFTF. aps

MALERMESTER K. SALLING MØLLER

Grundlagt 1887

Håndværkervej 7 . Telefon 08-12 00 99 . 9000 Aalborg

RAHBEKFISK

(P. RAHBEK HANSEN) A/S

FILLET FACTORY COLD STORE & FREEZING PLANT

DK-7000 FREDERICIA . DENMARK

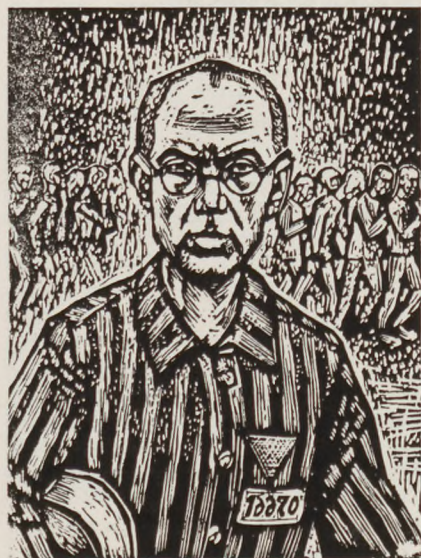
POLSK IDEALISME

Et nyt navn kan pludselig dukke op i flere forbindelser.

Jeg mødte første gang pater Kolbes navn under min rejse i juni 1982 til bl.a. Polen. Vi kom under rejsen til den polske, katolske kirkes centrum - valfartskirken i Czestochowa med den sorte madonna. Ved et alter var et alterbillede af en mand i fangedragt. Det forestillede pater Kolbe. Vi fik hans historie om, hvorledes han var gået i døden i en andens sted.

Ved et senere besøg i KZ-lejren Auschwitz forevistes under rundvisningen i lejren dødscellen i kælderens, hvor han endte sine dage.

Jeg forsøgte på turen at få lidt hold på de forfærdende indtryk ikke blot af pater Kolbes skæbne, men også af det stakkels polske folks lidelser op igen-

Pater Kolbe fra Polen gik frivilligt i døden for at frelse en landsmand, der skulle i gaskammeret.

nem historien og i særdeleshed under den tyske besættelse.

Frem i erindringen kom også en oplevelse af en polsk reformert præst - navnet har jeg glemt - der i 1944 var med i »min« transport fra Neuengamme til Dachau.

Denne mand meldte sig som plejer for staklerne i den særlige plettyfusafdeling i Dachaulejren. Da sygdommen smittede ved lusebid, og da lejren var et sandt paradys for lus, var der ikke mange chancer for at slippe levende fra et ophold i karantænen!

For fuldstændighedens skyld skal det nævnes, at SS på een nat sendte hele karantænen i gaskammer og brændte madrasserne! - For den nævnte præst har det helt givet betydet døden, at han meldte sig!

Man kan ikke lade være med at tænke, om det er en tilfældighed, at jeg på min vej har mødt en sådan idealisme netop hos to polakker.

Men tilbage til pater Kolbe. For nylig mødte jeg hans navn igen. Det var ved læsning af Dansk Missionsblad, der udførligt beskriver hans tro og usædvanlige karakterstyrke. Hans fangenummer var P.16.670 (Auschwitz).

Poul Riis

Med dette blad følger et girokort til indbetaling af abonnement for 1984.

Det var måske en god ide at gå på posthuset allerede i dag og sende beløbet.

Husk også at udfylde rubrikken: Indbetaler.

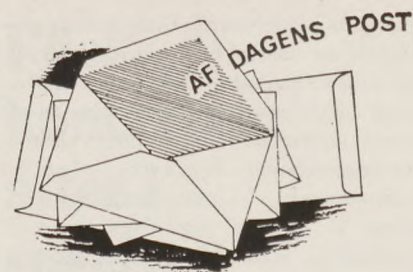
Eigil H. Larsens Eftf.

v.P. Juul (k-z. 67.975)

St. Strandstræde 11
(v. Kongens Nytorv)

Flagfabrik

1255 København K
Telefon (01) 11 07 87

Verbal skudveksling med professor Trommer

Også i Randers mødte prof. Trommer modstand. Under forsøg på at rejse rundt i landet og slå på tromme for sin bog, hvor han fortæller tilhørere og læsere, at han, prof. Trommer, har været så genial, at han, så mange år efter har fundet ud af, at jernbanesabotagen ingen betydning havde, og gang på gang henviste han til sin bog som værende det eneste sande.

Den kære prof. Trommer er kommet 20 år for tidligt med sin bog, for vi er jo ikke alle døde endnu, som var med dengang, og det måtte hr. prof. Trommer sande, da han var i Randers for at holde foredrag.

Efter de første to spørgsmål (han havde i øvrigt selv opfordret til at spørge), udbød prof. Trommer: »Hvis I tror, jeg er fuld af løgn, stopper jeg foredraget her,« og da var foredraget kun 45 min. gammelt, og der blev såmænd kun spurgt, om ikke han ville tro, at hans bog var lidt mangelfuld, og om ikke han skulle se at få talt med nogle af dem, som var med, medens der endnu er nogle levende.

Foredraget fortsatte et stykke tid endnu, usikkert og springende, og da én rejste sig for at gå på toiletet, benyttede prof. Trommer lejligheden til at udbrude: »Jeg kan se, der går én, så jeg vil stoppe her, inden alle forlader salen.«

Vi var nogle få stykker, som blev tilbage efter foredraget og gik op til prof. Trommer, og under samtalen her vedgik han, at hans informationer nok var lidt mangelfulde, men de byggede på, hvad han kunne finde hos DSB om sabotagen under krigen.

Men hvor var det forstemmende at høre på, at det, som kostede mange unge mennesker livet, enten i KZ-lejr eller af sygdomme efter KZ ophold, eller som lider psykisk resten af deres levetid, at det skal gøres til noget, som ingen betydning havde. Det var dog dette, som gjorde, at vi blev anerkendt som allierede af de andre som bekæmpede Nazityskland, men det ved professor Trom-

mer, som ikke selv har deltaget, jo nok allermest om i sine tanker om sin egen store betydningsfuldhed for efterverdenen.

Kære kammerater, jeg vil bede jer, om I ikke nok vil møde op, hvis prof. Trommer skulle komme til jeres by og lade ham vide lidt om, hvordan det foregik dengang. Om 20 år er der jo ingen af os tilbage til at mogså hans vildledning af vore efterfølgende generationer.

Med kammeratlig hilsen

Oskar Pedersen (Tito)

Ordene kammerat og kammeratskab stiller store krav

Fangeforeningen holdt årsmøde. Det skete een gang om året. Der blev indledt med spisning ved kammeratligt samvær, og her blev der sunget og holdt taler. Særlig sangen om at lytte til kammeratskabets stemme fandt genklang, så man sang begejstret med på den.

Dagen efter var der generalforsamling, og her benyttede en af fangekammeraterne lejligheden til at sige noget om kammeratskab, vel nok fordi han fandt, at ordet somme tider blev brugt rutinemæssigt.

Skal der siges noget til eftertanke om ordet og begrebet, kan det være naturligt at tage sit udgangspunkt i begrebet solidaritet. Ordet har fundet en vid udbredelse, efter at man i Polen har oplevet en kolossal tilslutning til fagforeningen med dette navn, men den nævnte fangekammerat havde dog ikke fået ideen til at sige noget om solidaritet fra udviklingen i Polen med ved at læse Wolfgang Langhoffs bog: »Die Moorsoldaten«. Det var den bog, der først af alle ude i den store verden fortalte om livet bag pigtråden.

En af fangekammeraterne blev skudt, og som en løbeild gik det gennem rækkerne: »I Esterwegen har de skudt en af os.« Man sagde ikke: »De har skudt Peter, Hans eller en tredje, men en af os.« Det var en kollektiv smerte. Det var solidaritet, og alle var vi jo fælles om samme smerte.

Men oftest bruger vi i fangesammen slutningen ordet kammerat og ikke solidaritet. Selve ordet kammerat stammer

fra det latinske ord camera, der står for værelse. Det bruges om beboerne på samme værelse. Det erstattes somme tider med ordet arbejdsfælle, for os som tidligere fanger lidelsesfælle, enten det nu var i fængsel eller i lejr.

Mærkværdigvis indeholder Kaj Boms interessante bog om Slang kun eet ord for kammerat, nemlig kammesjuk, og det er lige så mærkeligt, hvad Politikens Synonym-ordbog siger i dette tilfælde, nemlig Kammeraderi, se venskab, kammerat, se fyr, kollega og ven, kammeratlig, se venskabelig og kammeratskab, se venskab.

Når ordet kammerat kun skal dække bofællesskab, er det jo let at leve op til, men skal det dække - skal vi sige - et åndeligt begreb, er det straks mere krævende. En god kammerat rækker en anden en hjælpende hånd, når han trænger til det. Måden, det skal ske på, må være taktfuld og aldrig nedladende.

Er der en gruppe, der kommer til at drøfte en fraværende fangekammerat, og der siges noget usandt om ham, tager den gode kammerat til genmæle, enten det så behager flertallet eller ikke. På linje hermed kan nævnes, at det naturligvis ikke blandt gode kammerater bør finde sted, at man bagtaler en fangekammerat.

Blandt gode kammerater er der også et godt klima, der viser sig bl.a. ved, at man glæder sig over, at det går andre kammerater godt, ja, måske har han ligefrem succes. Man bør se på hans succes som en blomst i knaphullet til gruppen. Det bliver jo i familien. At være skadefro over en fangekammerat, bør ikke finde sted. Finder man, at han har lavet noget dumt, kan man jo sludre med ham om hans ukloge handling.

Der melder sig så ganske naturligt det spørgsmål, om vi i fangeforeningerne og -klubberne kan leve op til kravet om

godt kammeratskab, og svaret må blive: Ja, i en del tilfælde. Man kan f.eks. nævne det store arbejde, der gennem årene er udført for ad lovgivningsvej at forbedre vilkårene for besættelsestidens ofre. Det efterfølgende arbejde med at skaffe den enkelte den ret til erstatning, som loven tilsiger ham, har gennem nogle år været ret omfattende, og det udføres jo løbende.

At skaffe rekreative muligheder gennem rekreativ rejser og ferieophold på vore feriehjem er også en god kammeratlig handling. Sygebesøg hos kammerater, der enten har mistet modet eller er ved det, er givetvis af stor værdi. Af sagens natur fremgår det jo, at der ikke kan laves statistik over denne side af sagen. At vore møder står åbne også for enkerne, føles vist af alle som en naturlig ting. Denne følelse har jo også med kammeratskab at gøre.

Men der dyrkes jo også i nogen udstrækning den form, der dækkes af ordet kammeraderi, og det har med klike-dannelse at gøre, noget, der ofte er vendt mod andre på en uvenlig måde. Især i årene lige efter befrielsen var der af og til en kraftig tendens hos de fangekammerater, der ynder at tale med store bogstaver, til kun at betragte og benævne de fangekammerater som gode kammerater, der tilhører de højtaltendes parti. De andre skulle sables ned, og det skete mest effektivt ved mistænkeliggørelse.

Skal vi da høre op med at tale så meget om kammeratskab? Nej, ingenlunde, men disse betragtninger kunne måske hos en og anden tjene som en appel til ikke at bruge ordet rutinemæssigt, men at lade ordet dække et virkeligt indhold. Gør man det, vil man nok finde, at der er en nøje sammenhæng mellem kammeratskab og solidaritet.

Johannes Fosmark

FORENINGERNE

ERHVERVSHÆMMEDE

ESBJERG

Generalforsamling

Torsdag den 24. november kl. 18.00 afholdt SEFs Esbjerg afdeling sin ordi-

nære generalforsamling. Dagsorden ifølge lovene. Mødet forløb stiltfærdigt, og alle valgene var genvalg.

Efter mødet var der spisning og kammeratligt samvær og afslutning kl. 22.30. Alt i alt en hyggelig og kammeratlig aften.

Knud E. Sørensen

Guldbryllup

Lørdag den 12. november 1983 fejrede ægteparret Ebba og Viggo Hansen, Palnatokes Allé 19, Esbjerg, guldbryllup.

Ebba og Viggo blev begge arresteret 9. februar 1944 og kom til Vestre Fængsel. Efter 6 måneder blev Ebba løsladt og Viggo kom til Neuengamme, hvor han var til befrielsen.

Efter krigen har Viggo beklædt flere tillidsposter, og han blev som sådan kendt videnom.

Viggo er i dag formand for SEFs Esbjerg afdeling og udfører her et stort og krævende arbejde til kammeraternes gavn.

Der skal fra afdelingens side lyde en stor tak og fortjent hyldelse til det agtede ægtepar, mange om end forsinkede lykønskninger.

På SEF Esbjerg afdelings vegne

Knud E. Sørensen

AALBORG

GENERALFORSAMLING

Torsdag den 20. oktober afholdt Foreningen af erhvervshæmmede fra Frihedskampen, Aalborg afdeling en velbesøgt generalforsamling i foreningens lokaler.

På grund af formandens, A. J. Jørgensen (Åbo), sygdom blev mødet ledet af næstformanden Kaj Kejlstrup, der indledte mødet med at mindes de 12 medlemmer, der i årets løb var afgået ved døden.

Kejlstrup bragte en hilsen fra formanden, der havde bedt ham om at bringe en tak til alle medlemmerne for deres arbejde for foreningen. Ikke mindst tak for det store arbejde, der var lagt i forberedelserne til landsmødet i Aalborg. Ligeledes tak til de medlemmer, der udover kontingentet havde givet bidrag til foreningens økonomi.

I stedet for formandens beretning var det på et bestyrelsesmøde besluttet, at formændene for de enkelte udvalg skulle afgive en beretning inden for deres arbejdsområde.

For det sociale udvalg aflagde Børge Jensen beretning.

Heraf fremgår det, at det arbejdsmæssigt havde været et godt år. Der er indsendt 29 nye sager og genrejst 15 sager, 9 sager er uopklaret. Kun meget få sager er blevet afgjort med et for foreningen utilfredsstillende resultat. Vi har for øjeblikket 22 uafgjorte sager liggende ved Sikringsstyrelsen.

Vore kontakter er nu så godt udbyggede, at vi altid har et sted, hvor vi kan henvende os i enhver situation. Det gælder Sikringsstyrelsen, Frihedsfonden, Socialvæsenet, skattevæsenet samt folkeregistret. Til tider har vi også kunnet få oplysninger fra politiets gamle arkiver. For søfolk og fiskeres vedkommende har vi velvilligt - mod betaling af et mindre gebyr - fået oplysninger fra registret i Cardiff.

Vi må nok forvente, at antallet af nye sager vil falde, men til gengæld stiger antallet af genoptagne sager nok noget.

Olaf Redder aflagde beretning om oplysningsarbejdet, hvoraf det fremgik, at udvalget havde haft godt 40 møder på skoler og ungdomsskoler. Der havde været meget stor interesse blandt børn og lærere for denne oplysende virksomhed.

Kassereren Elly Mathiasen aflagde regnskabet, der godkendtes. Der er fra foreningens medlemmer indkommet 60.767 kr. til fonden for Mindeparken. Hun takkede for dette store bidrag.

Bremer Sørensen takkede på Mindepark-udvalgets vegne for medlemmernes bidrag til udsmykningen af Mindeparken, og oplyste, at der derudover var indkommet ca. 20.000 kr. Herved er det allerede nu sikret, at udgifterne til mindstenene for de kammerater, der døde under frihedskampen, er sikret.

Komiteen går nu i gang med at rette henvendelse til forskellige fonde m.m. for at få skaffet midler til en samlende skulptur. Der arbejdes endvidere med at forsøge at få bidraget til Mindeparken

gjort skattefri, ligesom man vil søge om fritagelse for moms ved arbejdets udførelse. Grunden til Mindeparken er skænket af Aalborg kommune, der desuden sørger for tilplantningen. Arbejdet forventes afsluttet i foråret 1985.

Valg af bestyrelse

Følgende medlemmer af bestyrelsen: Børge Jensen, Elly Mathiasen, Kaj Kejlstrup, Erik Gerlach og Leo Johansen, var på valg, men var villige til genvalg, og det blev de.

Til suppleanter valgtes Juhl Hansen og Gunnar Jensen. Som revisor genvalgtes Ømark.

Der var ikke indkommet forslag fra medlemmerne, og der var ingen emner til debat under eventuelt.

Ømark

ÅRHUS

Søndag den 18. december, altså den sidste søndag før juleaften, samles medlemmer af Erhvervshæmmede og Gestapofangerne i Århus for at nedlægge blomster ved Domkirken, Vestre Kirkegård, 4.-maj Kollegiet samt ved monumentet for ofrene for Langå-sabotagen på Skæring Hede. Man starter kl. 11.

Erhvervshæmmedes feriehus »4. Maj-huset« på Anholt.

GESTAPOFANGERNE

JULEAFTEN I MINDELUNDEN

Som de foregående år holder der juleaftensdag, lørdag den 24. december en kort højtidelighed i Mindelunden i Ryvangen. Det er som hidtil Landsforeningen Gestapofangerne, der på samtlige fangeforeningers vegne forestår dette smukke og højtidelige arrangement. Årets taler bliver formanden for Frihedsfondens bestyrelse, overlæge, dr.med. Jørgen Kieler.

Højtideligheden begynder kl. 16 og varer nøjagtig en halv time.

DÆKKO

PRESENING KOMPAGNI A/S

Tlf. 01 - 28 80 60

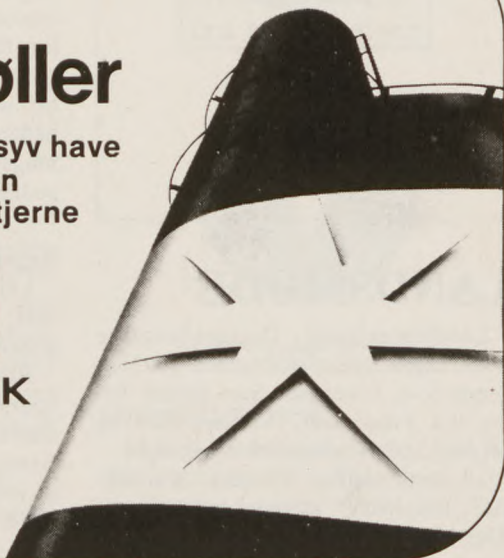
Hoveddepot:
Kabellejevej 32-34
2700 København
Brønshøj

A.P. Møller

I arbejde på de syv have
- under den
syvtakkede stjerne

MÆRSK

Gutenberghus

Kammeraternes hjælpefond

*er raske kammeraters hilsen
til de syge*

LANDSMØDE

Landsforeningen Gestapofangerne holdt repræsentantskabsmøde på Helgenæs 5.-6. november. Som gæster deltog bl.a. Frode Toft, Frihedsfonden, og Jørgen Lind, Neuengammeferien.

Landsformanden Christen Karstensen, Haderslev, aflagde beretningen. Året var præget af, at Sjællandsafdelingen igen fungerer, og de foreløbige resultater tegner godt. Både Randersafdelingen og Århusafdelingen fungerer godt og holder gode arrangementer med god tilslutning. Der er fortsat godt samarbejde med Neuengammeferien. Vi har drøftet fremtidig at holde fælles stævner.

I Fangesammenslutningen har vi været repræsenteret af Axel Lauritzen, der godt og grundigt har orienteret om arbejdet. Vi har anbefalet Neuengammeferienens ide om et særfrimærke til 40-års dagen for befrielsen fra KZ-lejrene, og vi ønsker held og lykke dermed.

Vi er engageret i Frøslevlejrens Venner og håber på tilslutning til, at vi stadig anvender ressourcer til det arbejde.

Der har været problemer med ordningen vedrørende den gamle blomsterfond. Else Drejer har af landsstyrelsen været bemyndiget til at få sagen bragt i orden, og det har ført til en rimelig ordning, hvorefter knapt 7000 kr. er overgivet til Foreningen af Gestapofanger fra Besættelsen, medens 10.000 kr. beror på båndlagt konto i Landsforeningen. Vi anmoder om godkendelse af denne ordning.

Det planlagte stævne i København måtte desværre aflyses på grund af svig-

tende tilmelding. Takkede til slut landsstyrelsen for godt samarbejde og rettede en særlig tak til Axel Lauritzen for det store arbejde med julehøjtideligheden i Mindelunden.

Under debatten takkede Jørgen Lind for indbydelsen og omtalte drøftelsen om fællesstævner. Der var nu oplæg til et stævne i Haderslev i samarbejde med Jyllandskorpset og med deltagelse af norske fangekammerater og det svenske Bernadottedetachment, og det har ændret situationen, som vi nu må tage stilling til.

Axel Lauritzen, Lyngby, redegjorde for arrangementet af julehøjtideligheden. Og efter nogle få korte bemærkninger blev beretningen enstemmigt godkendt.

Regnskab

Landskasserer Else Bentzen, Randers, forelagde regnskabet, der blev godkendt.

Else Drejer, Hørsholm, forelagde spørgsmålet om Landsforeningens mærkatfond og anbefalede, at det af Århusafdelingen udarbejdede forslag til vedtægt for mærkatfonden blev godkendt, hvilket derefter skete.

Debat om blomsterfonden

Else Drejer redegjorde for sagen om blomsterfonden. Vi var enige om, at løse den på kammeratlig vis, og det lykkedes. Vi anmoder nu repræsentantskabet om at nedsætte en arbejdsgruppe med pålæg om inden næste årsmøde at udarbejde et råt udkast til vedtægt for den fremtidige blomsterfond, hvorefter landsstyrelsen vil sørge for en korrekt juridisk affattelse, der kan forelægges repræsentantskabet.

Efter en række bemærkninger udtalte Christen Karstensen, at sagen måtte bringes i orden, idet vi har opnået den bedst mulige ordning, og nu må vi fastlægge de fremtidige retningslinier.

Dirigenten (Else Drejer) henstillede derfor, at der nu blev truffet en bindende beslutning om nedsættelse af en arbejdsgruppe med en repræsentant for hver afdeling. Forslaget blev derefter vedtaget.

Valg

Christen Karstensen blev foreslået genvalgt som landsformand, hvilket han var villig til, forudsat at der nu var enighed om blomsterfonden. Han blev derefter genvalgt med akklamation.

Derefter skulle der vælges to nye medlemmer til landsstyrelsen, idet Axel Lauritzen havde frabedt sig genvalg, da han er blevet bestyrelsesmedlem i Neuengammeferien, og Else Bentzen er som ny formand for Randersafdelingen automatisk medlem af landsstyrelsen.

Der blev stillet forslag om valg af Else Drejer og Mogens Petersen. Else Drejer udtrykte betænkelighed ved at modtage valg, men efter indtrængende opfordringer erklærede hun sig villig, og derefter valgtes Else Drejer og Mogens Petersen.

Det pålagdes samtidig Henry Clausen, Jægerspris, snarest at tage initiativ til indkaldelse af den vedtagne arbejdsgruppe, og afdelingerne i Randers og Århus må også snarest udpege deres repræsentanter til gruppen.

Per Madsen, Århus, genvalgtes til revisor. Da Wohlert, Århus, ikke var til stede, nyvalgtes Elisabeth Thorsen, Ebeltoft, som revisor, og Erik Andersen, Randers, genvalgtes som suppleant.

Afslutning

Det vedtoges at indhente nærmere oplysninger om Haderslev-stævnet og derefter anbefale deltagelse. Samtidig vedtoges det, at man derefter i de følgende år genopliver den gamle tradition med stævne omkring St. Bededag. Videre vedtoges, at næste årsmøde arrangeres af Sjællandsafdelingen et sted på Sjælland, men ikke i København.

Der var enighed om at bemyndige Axel Lauritzen til også fremtidig på landsforeningens vegne at forestå julehøjtideligheden.

Mogens Petersen redegjorde for den planlagte rejse til Polen. Og så kunne Christen Karstensen slutte mødet med en tak til deltagerne og en særlig tak til Axel Lauritzen, der nu fratrådte som næstformand.

Festaften

Om aftenen samledes man til festmiddagen, hvor der under Ditte Johansens ledelse var sørget for andesteg og ris à l'mande. Under middagen talte Christen Karstensen og takkede for et resultatrigt møde, idet han rettede en særlig tak til Århusafdelingen, der med Ditte Johansen i spidsen havde sørget for hele arrangementet. Vi er ikke mere så mange, men så længe vi er her, må vi sørge for at bevare vort sammenhold og

kammeratskab. Det blev en hyggelig aften, der sluttede sent med servering af suppe.

Landsstyrelsen konstituerer sig

Søndag morgen mødtes deltagerne til fælles morgenmad og morgensang (Højskolesangbogen). Derefter trådte den nye landsstyrelse sammen og konstituerede sig således: Mogens Petersen, næstformand, Else Drejer repræsentant i Fangesammenslutningen, Else Bentzen landskasserer og Ditte Johansen sekretær.

I dagens løb var der mulighed for i det gode efterårsvejr, der prægede begge dagene, at gå eller køre en tur i den smukke og særprægede natur. Og dermed var repræsentantskabsmødet bragt til ende.

-t

SJÆLLANDSAFDELINGEN GENERALFORSAMLING

Gestapofangernes Sjællandsafdeling holdt generalforsamling den 28. oktober. Formanden, Jens Thomsen, bød velkommen til de 37 medlemmer, der var tilstede. Fra bestyrelsens side var Else Drejer foreslået som dirigent, og da der ikke var andre forslag, blev hun valgt.

Else Drejer takkede for valget, oplæste dagsordenen og konstaterede generalforsamlingens lovlighed, hvorefter ordet blev givet til formanden for beretningen.

Jens Thomsen redegjorde for Landsforeningens ønske om at få konstitueret en bestyrelse for den genetablerede Sjællandsafdeling. Det skete den 17. april 1982. Her blev Jens Thomsen formand, Mogens Petersen næstformand, Axel Lauritzen sekretær, Henry Clausen kasserer og Børge Jensen bestyrelsesmedlem.

Det oplystes, at der havde været afholdt 11 bestyrelsesmøder, og at der nu var 58 medlemmer. Videre omtaltes julehøjtideligheden i Mindelunden, hvor fhv. statsminister Anker Jørgensen holdt talen. Den 9. april holdtes højtidelighed i Rådhushallen ved mindesmærket for de københavnske borgere, som satte livet til i kamp mod tyskerne. Her holdt Jens Thomsen en kort tale. Den 2. maj holdt Sjællandsafdelingen 25-års fødselsdagsfest med et deltagerantal på 53. Der afholdtes nytårsfest den 6. janu-

ar og senere fastelavnsfest. Ved julefesten, der holdes på Bernadottegården i Himmelev, mødes vi dernede og spiser middag for 15 kr. pr. hoved. Om eftermiddagen holder vi julefest med beboerne, men derom senere.

Jens Thomsen sluttede med at udtale, at bestyrelsen er indstillet på at lade fortiden hvile - og kun se fremad. Vor bestyrelse ønsker: venskab - kammeratskab og frem for alt godt sammenhold i Sjællandsafdelingen og et godt samarbejde med de andre foreninger.

Beretningen blev godkendt.

Kassereren Henry Clausen forelagde regnskabet, der balancerede med 9.341 kr. Regnskabet godkendtes, og man vedtog et kontingent på 50 kr. årlig, før ægtepar 75 kr.

Alle valg var genvalg, bortset fra Børge Jensen, der af helbredsgrunde ikke ønskede genvalg. I hans sted valgtes Erik Gaihede, og Erik Mønsted blev suppleant og Freddy Juul Sørensen revisor. Til fanebærer valgtes Svend Larsen. Sluttelig omtalte Mogens Petersen Polensturen og love for Sjællandsafdelingen.

Formanden takkede dirigenten, og afdelingen var derefter vært ved en middag.

Generalforsamlingen sluttede således i kammeratligt samvær.

Axel Lauritzen

Første Frøslev- mønt til Prins Henrik

Ved en højtidelighed på Amalienborg Slot har Prins Henrik af Sparekassen Sønderjyllands bestyrelsesformand, gdr. Chresten Jessen, fået overrakt det første eksemplar af Sønderjyllands-mønten 1983.

I sin tale sagde sparekassens bestyrelsesformand, at beslutningen om at bevare lejren efter sparekassens opfattelse historisk, kulturelt og nationalt er den mest skelsættende beslutning truffet i Sønderjylland i år. - Og det er baggrunden for, at vi har valgt Frøslev-lejren som motiv. Fordi vi hermed kan være med til at markere afslutningen på mange års usikkerhed omkring lejrens skæbne. Det er samtidig en glæde for os, at møntsølget i år - i kraft af samarbejdet med Dansk Røde Kors om udgivelsen - kan forventes at give et overskud på

275.000 kr. til fordel for Frøslev-lejren, fremhævede Chr. Jessen.

Prins Henrik udtrykte stor glæde over, at der kommer penge til bevarelse af Frøslev-lejren, der er enestående i sin art.

Foreningen af Gestapofanger fra besættelsen

SMIDSTRUPHYTTEN

Så er tiden kommet, hvor vi skal tilrettelægge ferien for 1984. Huset har i det forløbne år været beboet det meste af året, og da vi også for den kommende sæson venter mange ansøgninger, beder vi kammerater skrive i god tid.

For at komme i betragtning, skal man have været indsat i danske eller tyske fængsler eller koncentrationslejre som følge af aktiv indsats i modstandskampen under besættelsen og være registreret i Frihedsfonden/Sikringsstyrelsen.

Ansøgningen skal indeholde oplysning om foreningsmedlemskab, hvis foreningen er medlem af Sammenslutningen af danske fanger fra 1940-45 og om fængsel/kz-lejr.

Der gøres opmærksom på, at medlemmer af Foreningen af Gestapofanger fra Besættelsen har første ret til huset, ligesom disses medlemmer med egne skolesøgende børn har forsteret i skoleferien. Skulle der blive plads, kan kammerater fra andre foreninger, der er tilsluttet Sammenslutningen, og de i øvrigt opfylder ovenstående betingelser, komme i betragtning med et ophold.

Opholdet er gratis, men man bedes venligst sende et beløb til kassereren på det medfølgende girokort, idet el jo, som alle ved, er blevet meget dyrt.

Ansøgning om ophold sendes til: Solveig Skjøtt, Dalsø Parl 128, 3500 Værløse senest den 15. januar 1984.

Husk oplysninger og telefonnummer.

Kammeraternes Hjælpefond

er raske kammeraters hilsen
til de syge

**FØLG MED SOLEN
TIL
JERUSALEM
KIBBUTZ
TEL AVIV EILAT
NATHANYA**

Alle oplysninger: Deres
autoriserede rejsebureau eller

**Den Israelske
Stats Turistbureau**

Vesterbrogade 6 D - 1620 Kbh. V
Tlf. (01) 12 96 80 - (01) 11 96 79

NEUENGAMME

HØSTFEST

Den årlige høstfest blev afviklet 18. november. Parolesalen i Nyropsgade var som sædvanlig pakket. Med 90 deltagere. Der blev trakteret med gule ærter af fortrinlig kvalitet og med alt nødvendigt »tilbehør«.

Der blev afholdt et amerikansk lotteri med 50 flotte gevinster, deriblandt et pastelmaleri af Jørgen Lind.

Derefter musik ved Erik Lorentzens »band« (= bånd) og dans.

Foreningen fik af Bjarke Grevy over-

rakt en billedmappe med optagelser fra Meppen-turene gennem årene plus portrætter af en række medlemmer.

Der var en god, varm og kammeratlig stemning, og vi holdt ud til kl. 1.

L. G. Damgaard

THERESIENSTADT FORENINGEN

Søndag den 30. oktober holdt Theresienstadtforeningen i samarbejde med andre jødiske organisationer en minde-aften i det jødiske forsamlingshus i Ny Kongensgade i København under mottoet »Theresienstadt i Centrum«. Det velbesøgte arrangement blev også overværet af enkelte repræsentanter for andre fangeforeninger.

Til indledning tændtes efter jødisk tradition lysene af den tidligere Auschwitzfange, kunstneren Olly Ritterband, og kantor Ralph Levitan sang jødiske salmer og sange til eget guitarakkompagnement.

Programsekretær Bent Kallehave talte meget engageret om sit arbejde med at producere en radioudsendelse om Theresienstadt, og båndet med udsendelsen blev afspillet.

Den unge svenske historiker Ørjan Svedberg holdt et interessant lysbilledforedrag om kunsten i Theresienstadt

NYTÅRSFEST

Foreningen indbyder til nytårsfest fredag den 20. januar i Parolesalen, Nyropsgade 24, altså i byens centrum.

med omtale af en række jødiske kunstnere, der havde levet i Theresienstadt, og som for de flestes vedkommende var omkommet der eller i andre lejre. Flere af de foreviste tegninger om KZ-livet var blevet skjult i lejren og genfundet efter krigen.

Så gav stadsbibliotekar Alex Eisenberg en række situationsskildringer fra fangenskabets, knyttet sammen til en filosofisk forelæsning.

Og endelig berettede Theresienstadtforeningens formand Birgit Fischermann om et barns erindringer, d.v.s. hendes egne erindringer fra livet som barn i KZ-lejren.

Der var derefter lejlighed til at se Olly Ritterbands udstilling »Kaddish« (mindebøn efter min far), der samme dag var åbnet i mødelokalet, og der var lejlighed til hyggeligt samvær i forsamlingshusets restaurant.

-t

Rammerne sprænges!
På grund af ombygning
er Frihedsmuseet

LUKKET

fra den

5. DECEMBER 83

til begyndelsen af

MARTS 1984.

Lukningen gælder KUN udstillingen, idet KONTORERNE vil være åbne i HELE perioden.

LØVENS KEMISKE FABRIK

**DAELLS
VAREHUS**

MINDEORD

HARRY NAUJOKS

Lejrældste gennem mere end 3 år i Sachsenhausen, Harry Naujoks, blev 82 år. Han døde den 20. oktober i år.

Han tilhørte gennem 5 år lejrens illegale ledelseskollektiv. Hans tolerance gav ham anseelse hos fangekammerater af alle politiske og religiøse retninger.

Efter nazismens sammenbrud var han formand for Sachsenhausen-komiteen for Forbundsrepublikken, og han var aktiv i alle beslutninger og rådgiver i alle problemer, der opstod.

Blandt hans aktiviteter var bl.a. fremlæggelse af dokumentarisk materiale til retsmøderne. Dette gjaldt »Totenkopf«-regimentet (dødningshovedregimentet), »Leibstandarte Adolf Hitler« (Hitlers vagt) og andre, der maskerede sig under navnet HIAG.

Han ydede også en indsats ved skabelsen af udstillingen »Kain - Wo ist dein Bruder?«. Hovedvægten er lagt på det dokumentariske. Han blev for sin indsats hyldet ved Carolina-Universitetet i Prag af hundrede af professorer samt af stats- og fabriksfunktionærer. De var hans venner, fra dengang de som studenter kom fra Tjekkosllovakiet til lejren.

F-k.

Gestapo. Grunden var den, at han siden 1935 havde forsynet udenlandske blade med stof om den tyske kirkekamp.

Fra det berygtede fængsel »Alex« i Berlin gik vejen til straffekompaniet i Sachsenhausen. Hans kræfter slog naturligvis slet ikke til, men hans fangekammerat Hans havde masser af fysiske kræfter, og han dækkede W.K. ind. Skildringen af opholdet i Sachsenhausen spænder over siderne fra 169 til 242. Hans losladelse skyldtes en personlig ordre fra Heinrich Himmler.

Besøget i Svejts bragte ham i et personligt forhold til den berømte teolog Karl Barth, og det hjemlige arbejde bragte ham på talefod med så kendte mænd som dr.theol. Helmuth Gollwitzer, og Dietrich Bonhoeffer. Såvel Karl Barth som sekretæren for Det økumeniske Verdensråd Visserlt Hoff skrev an søgningsbreve for at få ham frigivet fra fangenskab. Af andre personlige bekendtskaber kan nævnes forholdet til Gustav W. Heinemann, der senere blev forbundspræsident i årene 1969 til 74.

Werner Koch er en blændende dygtig taler og skribent. Hans bog er spækket med interessante oplevelser, der især koncentrerer sig om arbejdet med at afsløre nazismen, at skildre det økumeniske (tværkirkelige) arbejde, at virke for folkeforsoning og at tale de forfulgtes sag.

Ved læsningen af bogen vil man have en stor hjælp af at besidde et ret godt kendskab til de mennesker i Tyskland, der gik aktivt ind i kampen mod nazismen ud fra kristeligt-religiøse motiver.

Johannes Fosmark

Bøger — Et liv i kamp

Martin Niemöller (til venstre) studerer Werner Kochs bog.

Werner Koch: *Sollen wir K weiter beobachten? (Ein Leben im Widerstand)*. Forord af Helmuth Gollwitzer. Forlaget Radius, Stuttgart, 300 sider. DM 29.80.

Den tyske dr. theol. Werner Koch har her på 300 tættrykte sider fortalt om sit levnedsløb og sine tanker. De har en betydelig interesse, fordi han var pennefører med hensyn til udlandet for Beken-delseskirkens kamp mod nazismen.

Fra et af de Gestapo-dokumenter, der er gengivet i bogen, fremgår, at man sendte ham til »Erziehungshaft« i kz-lejren Sachsenhausen ved Berlin med henblik på, at han skulle undergå en vedvarende forbedring. Nazisterne plejede el-

lers at sende folk til »Umschulung«, men meningen med de to udtryk er jo den samme.

Under et besøg i Zürich købte han bogen »Die Moorsoldaten«, skrevet af den tyske skuespiller Wolfgang Langhoff. Han blev så grebet af bogens skildring, at han pløjede den igennem på een nat. Tre polititjenere fandt den i hans natbord.

Titlen på Werner Kochs bog er hentet fra et fjernskriverbrev fra Gestapokvarteret i Frankfurt am Main til Berlin. Man indberettede, at W. K. befandt sig i Stuttgart, og man spurgte: »Skal vi stadig væk iagttage Werner Koch?« Den 13. novbr. 1936 blev han så arresteret af

På Langelinie gennes politifolkene ombord på dampere »Cometa« af Bergen.

POLITIFOLKENES LANGE REJSE

Kaj Friemel: Den dystre rejse (Af en politimands dagbog: om liv og død i tyske koncentrationslejre 1944-45). 168 sider. Dansk Historisk Håndbogsforlag, Lyngby. 98 kr.

Den 19. september 1984 er 40-årsdagen for Gestapos aktioner mod det danske politi, og som en forløber og forbereder for dagen foreligger denne bog, som mindeåret skaber en vis aktualitet.

Forfatteren var ansat som politimand på Frederiksberg, og han har virket der gennem en årrække i kriminalpolitiet. Ruten for den dystre rejse blev: Frederiksberg-Neuengamme-Buchenwald--Mühlberg-Neuengamme-Frøslev-København-Malmø-Sverige. På den lange og dystre rejse foretog han hele tiden notater, altså dagbogsoptegnelser, ofte på brunt indpakningspapir, arbejdsedler fra kanonfabrikken, og hvad han ellers kunne skaffe sig af brugbart papir. I sagens natur er der derfor ikke lagt særlig vægt på særlige og dramatiske hændelser, men om hverdagen. Hans egentlige bevæggrund til at føre dagbog var ønsket om at kunne hjembringe stof, så han kunne give familiemedlemmer og andre en sandfærdig skildring af sine oplevelser.

Alene dette at bjærge dagbogen frelst gennem de skiftende lejre var et nervebetonet arbejde.

Bogen tilføres øget værdi af ret mange illustrationer af grafikerne Axel Munk-Andersen. Det er ikke fantasifostre, da tegneren selv gjorde den lange rejse med som politimand.

For tidligere KZ-fanger betyder bogen genoplevelsen af mangt og meget.

For alle må den virke stærkt på grund af dens omhyggelighed og nøgterne fremstilling.

Og så spørger man: Hvor vil forfatteren hen med sin skildring? Han giver selv svaret i forordet ved at skrive: Ikke hade - men heller ikke glemme.

Som en ejendommelighed ved bogen kan nævnes, at politifolkenes hovedlejr altid kaldes Buchenwalde. Det sidste er dog ukorrekt.

F-k

TYSKE BØGER OM RAVENSBRÜCK

Nord for Berlin lå KZ-lejren Ravensbrück, der hovedsagelig rummede kvindelige fanger fra det meste af Europa. Også nogle kvindelige danske og norske modstandsfolk kom til at tilbringe en tid i denne lejr, der var lige så forfærdelig som de øvrige koncentrationslejre.

Vi er blevet gjort opmærksomme på to tyske bøger om Ravensbrück, der er udkommet i henholdsvis Øst- og Vesttyskland.

Den ene er udkommet i Berlin (DDR) og hedder »Frauen-KZ Ravensbrück«. Den er skrevet af et forfatterkollektiv under ledelse af G. Zörner og indeholder en del illustrationer. Det er lejrens historie med en omtale af lejrens opståen, dens indretning, livet i lejren og de sidste dage i lejren.

(200 sider, Deutscher Verlag der Wissenschaften, Berlin, DDR, pris 2,60 DM).

Den anden er udkommet i Düsseldorf (Vesttyskland) og hedder »Deportiert nach Ravensbrück«. Det er en øjenvidneberetning skrevet af den tidligere Ravensbrück-fange Lucia Schmidt-Fels, og rummer en skildring af en jødisk kvindeskæbne i lejren.

Forfatterinden har medgivet bogen dette motto: »- for at det tredje riges ugeringer ikke glemmes, så de aldrig kan ske igen.« Den indeholder tegninger af Otto Pankok og Carl Lauterbach.

(Rudolf-Dehnen-Verlag, Düsseldorf, pris 16.80 DM).

-t

Omslagsbilledet til bogen »Deportiert nach Ravensbrück«.

Den sydlige del af kvindelejren Ravensbrück.

Kammeraternes Hjælpefond

er raske kammeraters hilsen
til de syge

ADRESSE- LISTE

SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN

1940-45

Fmd.: Oskar Verner, Murergade 10, 2200 Kbh. N. (01) 35 50 12.

Næstform.: Peter Møller Madsen, Sjøælør Boulevard 12, 2.tv., 2450 København SV. (01) 31 77 34.

Sekr.: P. Nielsen, Bjernedevej 40a, 2700 Brønshøj. (01) 74 26 35.

Kass.: Bernt Johannesson, Kongshvilevej 20, 2800 Lyngby, giro 5 11 79 17.

Bestyrelse: H. Davidsen, Frode Toft, Hans Andersen, Axel Lauritzen, Lilian Olsen, Birgit Fischermann, Jørgen Lind, Solveig Skjøtt, Arvid Hemmingsen og Ove Laursen.

BUCHENWALD-KLUBBEN

Fmd.: Hans Andersen, Sløssevej 19, 4894 Øster Ulslev (03) 86 55 59.

Kass.: Johs. Damsgaard, Heringgade 1, 2100 København Ø. (01) 42 55 72.

Odense: Carl Aage Hansen, Kærmindevej 25, 5000 Odense. (09) 12 71 99.

Århus: Håkon Thomsen, Sondervangen 20, 8260 Viby J. (06) 14 53 95.

Aalborg: G. Hansen, Østre Allé 47, 9000 Aalborg. (08) 12 73 63.

DACHAU-KLUBBEN

Fmd.: Poul Nielsen, Bjernedevej 40 A, 2700 Brønshøj. (01) 74 26 35.

Kass.: Erik Richter, Klarup Kirkevej 18, 9270 Klarup. (08) 31 82 95. Giro 6 45 87 18.

Socialsekretær: Otto Laugesen, Dragstrupvej 118, Ml. Jølby, 7950 Erslev Mors. (07) 74 16 64.

LANDSFØRENINGEN ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Fmd.: Oskar Verner, Murergade 10, 2200 Kbh. N (01) 35 50 12.

Kass.: Anna Strunge, Musvågevej 20, 8210 Århus V. (06) 16 98 12.

Omegnsafdelingen:

Fmd.: Erik Lorentzen, Lundeberggårdsvej 216, 2740 Skovlunde. Kontorets adresse: Kongevejen 252, 2. sal vær. 328, 2830 Virum. Giro 8 01 17 88. (02) 85 58 98.

Kass.: Aage Amstrup, Florensvej 16, 2300 København S (01) 59 23 31.

Socialsekretær: Kaj Wadsbach Petersen, Lundeberggårdsvej 228, 2740 Skovlunde (02) 94 44 92.

Esbjerg afd. Fmd.: Viggo Hansen, Palmatokes Alle 19, 6700 Esbjerg. (05) 14 27 58. Kontor: Centret, Skolegade 54, 6700 Esbjerg. Åbent hver onsdag kl. 14-17.

Fredericia afd. Fmd.: Oskar Larsen, Indre Ringvej 199,2, 7000 Fredericia, tlf. (05) 92 58 33. Kontor Kongensgade 31 A, tlf. 93 29 73, åbent hver onsdag kl. 14-16.

Odense afd.: Øster Stationsvej 21, 5000 Odense C.

Fmd.: Richard Andersen, Giersingvænget 24, 5220 Odense SØ. (09) 15 98 27.

Kontoret er åbent hver onsdag fra kl. 10-12, men ikke om eftermiddagen. Tlf. 13 88 45. Herudover træffes kontorets leder på tlf. 16 31 93.

Sydfyns afd.: Louis Artell, Kirkevej 6, 5892 Gudbjerg. (09) 25 18 29.

Aksel Jørgensen, Varnæsvej 33, 5700 Svendborg. (09) 54 12 29.

Sjællands afd.: Ove Laursen, Moseskrænten 3, Ganløse Bund, 2760 Måløv. (02) 18 30 46.

Aalborg afd.: A.J. Jørgensen (Åbo), Lemvigvej 67, 9220 Aalborg Ø. (08) 15 70 82. Centrets adresse: Østerbro 38, 9000 Aalborg (08) 12 16 19. Åbent tirsdage 10-12, torsdage 10-12 og 14-17.

Århus afd.: Alfr. Bertelsen, Louis Hammerichs Vej 11,2, 8200 Århus N. (06) 16 63 18.

Centrets adresse: Skovvangsvej 220, 8200 Århus N. (06) 16 63 18. Åbent mandag-fredag kl. 9-12 (sociale sager). Kammeratligt samvær tirsdag og torsdag kl. 14-17.

LANDSFØRENINGEN GESTAPOFANGERNE

Fmd.: Gartner Christen Karstensen, Stadionvej 20, Øsby, 6100 Haderslev. (04) 58 41 65.

Kass.: Else Bentzen, Nørre Boulevard 62, 8900 Randers, tlf. (06) 42 67 22.

Randers afd.: Fmd.: Else Bentzen, Nørre Boulevard 62, 8900 Randers. (06) 42 67 22.

Kass.: Karin Larsen, Sjællandsgade 11, 8900 Randers. (06) 42 58 60.

Sjællandsafd.: Fmd.: Jens Thomsen, Skottegården 15, 2770 Kastrop. (01) 50 48 61 og (01) 50 09 70.

Kass.: Henry Clausen, Lærkevej 9, 3630 Jægerspris. (02) 33 04 43.

Århus afd.: Fmd.: Edith Johansen, Hougårdsvej 58, II, 8220 Brabrand. (06) 26 15 19.

Kass.: Elisabeth Thorsen, Irisvej 2, 8400 Ebeltoft. (06) 34 17 82.

FORENINGEN AF GESTAPOFANGER FRA BESÆTTELSEN:

Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose. (02) 48 56 74.

Kass.: Henning Skott Sørensen, Kastropvej 78, 1.tv., 2300 Kbh. S., tlf. (01) 58 31 02.

HANNOVER-STÖCKEN

Fmd.: Peter Møller Madsen, Sjøælør Boulevard 12, 2.tv., 2450 Kbh. SV.

Kass.: Gunnar Transel, Vestergade 29, 7100 Vejle.

HORSERØD

Fmd.: Heinrich Davidsen, Kastropvej 90, 2300 København S. (01) 55 34 99.

NEUENGAMME-FORENINGEN

Fmd.: Jørgen Lind, Stavnsoltvej 38, 3520 Farum. (02) 95 11 15.

Kass.: Ib Lærche, Immerkær 25, 2.tv., 2650 Hvidovre. (01) 75 58 03.

RAVENSBRÜCK-GRUPPEN

SACHSENHAUSEN-FORENINGEN

Fmd.: Oskar Verner, Murergade 10, 2200 København N. (01) 35 50 12.

Kass.: Emmy Eskildsen, Nansensgade 22, 5000 Odense C. (09) 11 92 52.

Odense: Evald Lægteskov, Åsumvej 128, 5240 Odense NØ. (09) 10 24 15.

STUTTHOF-FORENINGEN

Fmd.: Helge Kierulff, Kidhøj 10, 2880 Bagsværd. (02) 98 11 77.

Kass.: Ingeman Berthelsen, Landlystvej 72, 2650 Hvidovre (01) 75 97 13.

THERESIENSTADT-FORENINGEN

Fmd.: Birgit Fischermann, Toftekærvej 28 C, 2820 Gentofte. (01) 65 82 12.

Kass.: Herman Erbstein, Gerlevvej 15, 2700 Brønshøj. (01) 28 27 15.

FERIEMULIGHEDER:

Anholt: Ejers af De Erhvervshæmmede. 12 senge. Adresse: 4. Maj-huset, 8592 Anholt by. Henvendelse til: Alfred Bertelsen, Fuglebakkevej 130, 8210 Århus V. (06) 16 63 18.

Kegnæs: Ejers af Kammeraternes Hjælpefond. Se øverst bladets side 2.

»Nors Hovedgård«: Selvejende institution. 12 senge. Adresse: Hindingsvej 38, Nors, 7700 Thisted. Henvendelse: Alex Binnebal, (07) 98 11 95 eller Otto Laugesen, (07) 74 16 64.

Smidstruphytten: Ejers af Foreningen af Gestapofanger fra Besættelsen. 4 senge. Henvendelse til: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose (02) 48 56 74.